

Nr 224.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om viss panträtt i spannmål; given Stockholms slott den 16 maj 1924.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om viss panträtt i spannmål.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Fö r s l a g

till

L a g

om viss panträtt i spannmål.

1 §.

I den ordning och på de villkor, som stadgas i denna lag, må panträtt upplåtas i spannmål, utan att denna överlämnas till panthavaren eller annan för dennes räkning.

Med spannmål förstås i denna lag råg, vete, korn, havre, ärter, bönor och vicker i tröskat skick.

2 §.

Panträtten må endast upplåtas i spannmål, som utvunnits i upplåtarens egen jordbruksdrift och som befinner sig i upplåtarens besittning. Ekonomisk förening, aktiebolag eller annan sammanslutning, däri delägarna helt eller till övervägande del bestå av jordbrukare, må dock upplåta panträtt i spannmål, som utvunnits i delägares jordbruksdrift, därest spannmålen befinner sig i delägares eller sammanslutningens besittning.

3 §.

Upplåtelsen må endast avse visst parti spannmål, vilket, därest annan spannmål upplagts eller kan uppläggas i samma förvaringsrum, skall vara genom avbalkning eller annan lämplig anordning avskilt.

I parti, vari panträtt redan upplåtits, må icke ny panträtt upplåtas, så länge den förra upplåtelsen är gällande.

4 §.

Panträtten må endast upplåtas till säkerhet för penningfordran enligt skuldebrev. Upplåtelsen skall ske i skuldebrevet eller vara tecknad å detta samt vara av vittnen styrkt.

I upplåtelsen skall angivas:

- 1) storleken och slaget av det parti spannmål, panträtten skall avse;
- 2) den fastighet, varå spannmålspartiet förvaras;
- 3) det förvaringsrum, där spannmålspartiet finnes upplagt, med angivande tillika, därest annan spannmål upplagts eller kan uppläggas i samma förvaringsrum, av den plats i rummet, där det ifrågavarande partiet finnes upplagt.

5 §.

Med avseende å panträttsupplåtelsen skall å platsen, där spannmålspartiet är upplagt, verkställas besiktning av två ojäviga personer, av vilka en skall vara nämndeman, ledamot i ägodelningsrätt, god man vid lantmåteriförättning, ordförande eller vice ordförande i kommunalstämma eller kommunalfullmäktige, ledamot av kommunalnämnd, lantbruksombud i hushållningssällskap eller ordförande eller vice ordförande i hushållningssällskaps underavdelning.

Invid spannmålspartiet skola besiktningsmännen låta anbringa ett anslag om pantförskrivningen, vari partiets storlek och dagen för besiktningen angivas.

Angående besiktningen skall, med angivande av dagen för densamma, å upplåtelsehandlingen tecknas intyg, vari vitsordas:

att ett spannmålsparti av det slag och minst den storlek, som i upplåtelsehandlingen uppgivits, finnes upplagt på i handlingen angiven plats å ifrågavarande fastighet och, därest sådant enligt 3 § erfordras, blivit på sätt där stadgas avskilt;

att, såvitt besiktningsmännen kunnat utröna, vad i 2 § är stadgat blivit iakttaget och spannmålspartiet icke är föremål för tidigare upplåten pant rätt; samt

att, anslag, som ovan sagts, blivit anbragt.

6 §.

Sedan å upplåtelsehandlingen tecknats sådant intyg, som omförmäles i 5 §, skall handlingen för upplåtelsens anteckning uti ett för panträttsupplåtelser av ifrågavarande slag avsett register ingivas eller med posten insändas till registerföraren i det tingslag eller i den stad, inom vars domvärjo det pantförskrivna spannmålspartiet förvaras. Har handlingen ej inom fjorton dagar efter besiktningen till registerföraren inkommit, vare upplåtelsen icke gällande.

Registret föres för landet av domhavanden eller den befattningshavare i domsagan, som, enligt vad Konungen föreskriver, därmed må taga befattning, samt för stad av den befattningshavare i rådstuvurätten, som Konungen bestämmer, eller, där sådan bestämmelse ej träffats, rätten utser.

7 §.

Hava i strid mot det i 3 § andra stycket meddelade förbudet flera pant-rätter upplåtits i samma spannmålsparti, skall den upplåtelse gälla, för vilken tidigast sökts registrering.

8 §.

Finner registerföraren handlingen upprättad i överensstämmelse med föreskrifterna i 4 och 5 §§, skall han, där ej sådant fall föreligger, att

upplåtelsen enligt 6 eller 7 § icke är gällande, ofördröjligen göra anteckning om upplåtelsen i registret och förse handlingen med bevis om denna anteckning. Äro förutsättningarna för anteckning i registret ej för handen, skall registerföraren, med angivande av skälen för sitt beslut, vägra anteckning i registret.

9 §.

Då anteckning om panträttsupplåtelsen skett uti det i 6 § omnämnda registret, äge borgenären panträtt i det pantförskrivna spannmålspartiet; och skall vad som gäller om lös pant, den något fått i händer, äga tillämpning å nämnda panträtt, där ej i denna lag annorlunda stadgas. Härvid skall så anses, som hade det pantförskrivna partiet lämnats borgenären i händer vid den tidpunkt, då han mottog skuldebrevet, eller om registrering av panträttsupplåtelsen då icke skett, vid den tidpunkt, då registreringen verkställdes.

10 §.

Sedan beträffande panträttsupplåtelse hållits sådant besiktning, som omnämles i 5 §, må, så länge upplåtelsen är gällande, den rätt att kvarhålla viss egendom, som jämlikt 2 kap. 42 § i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom tillkommer ägare av utarrenderad fastighet, ej utövas beträffande det pantförskrivna spannmålspartiet.

11 §.

Upplåtaren av panträten eller den, som kan hava övertagit dennes förpliktelser enligt pantavtalet, vare pliktig att väl vårda den pantförskrivna spannmålen eller, där spannmålen innehaves av sådan delägare, som omnämles i 2 §, att tillse, att denne väl vårdar spannmålen.

Panthavaren eller hans ombud vare berättigad att besiktiga det pantförskrivna spannmålspartiet och för sådant ändamål efter tillsägelse erhålla tillträde till det förvaringsrum, där partiet finnes upplagt.

12 §.

Den pantförskrivna spannmålen må icke utan panthavarens medgivande bortföras eller utlämnas från den i upplåtelsehandlingens angivna platsen, förrän skulden betalats eller panträten eljest upphört. Vad sålunda stadgas skall dock icke utgöra hinder för uttagande av prov å spannmålen, ej heller för tillfälligt rubbande av spannmålen i och för densammas behöriga vård.

Där panthavaren lämnar sådant medgivande, som nyss sagts, vare han pliktig att å upplåtelsehandlingens därom göra anteckning, vid äventyr att underlåtenhet härutinnan medför skyldighet för honom att ansvara för den skada, som därigenom kan uppkomma för den, som i god tro förvärvat den på handlingen grundade rätt.

13 §.

Då innehavaren av skuldebrevet det begär och till registerföraren ingiver skuldebrevet i huvudskrift, skall i registret antecknas, att pantförskrivningen upphört att gälla; och varde bevis härom tecknat å skuldebrevet.

14 §.

Verkan av pantförskrivningen upphör den 1 september, som infaller näst efter det sextio dagar förflutit från anteckningen i registret.

Bortföres pantförskriven spannmål från den i upplåtelsehandlingen angivna fastigheten, vare pantförskrivningen ej längre gällande i vad sålunda bortförts.

Vad ovan i denna paragraf är sagt skall icke äga tillämpning, om panthavaren i den ordning nedan stadgas kommit i besittning av spannmålen, eller om spannmålen är föremål för utmätning, kvarstad eller skingringsförbud eller spannmålen ägare är försatt i konkurstillstånd.

15 §.

Om i skuldebrevet utfäst, förfallet kapital- eller räntebelopp icke blivit erlagt, äge panthavaren, så framt förfallotiden framgår omedelbart av fordringshandlingen jämte bevis om uppsägning, där sådan skall ske, hos utmätningsmannen i den ort, där varan finnes, söka handräckning för att varda försatt i besittning av det till säkerhet för skulden pantförskrivna spannmålspartiet. Sådan ansökan skall göras skriftligen och innehålla uppgift å det oguldna beloppet samt vara åtföljd av skuldebrevet i huvudskrift och bestyrkt avskrift.

Angående rätt för utmätningsman att i vissa fall meddela handräckning utan hinder därav att innehavaren av spannmålen icke är närvarande skall vad i 59 och 60 §§ utsökningslagen är i fråga om utmätning föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

Gör innehavaren av spannmålen jäv mot ansökningen, skall han genast förete sina bevis, och må ej andra än skriftliga bevis gälla. Finner utmätningsmannen, att innehavaren har skäl till jävet, skall handräckning vägras.

Jämte vad ovan i denna paragraf stadgas skola i fråga om förrättningen utsökningslagens föreskrifter angående av utmätningsman företagen förrättning i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

16 §.

Förebringar panthavaren sannolika skäl för att det pantförskrivna spannmålspartiet icke väl vårdas eller att en del av partiet förstörts eller i strid mot det i 12 § meddelade förbudet bortförts eller utlämnats eller att sådan åtgärd i fråga om partiet kan befaras, vare panthavaren, ändå att i 15 § omförmäld förfallotid ej inträtt, berättigad att komma i be-

sittning av partiet eller den del därav, vari panträtt alltjämt är gällande. Förordnande härom meddelas på ansökan av överexekutor i den ort, där varan finnes.

Sådant förordnande må ock av överexekutor meddelas, om panthavaren visar sannolika skäl för att gäldenären i annat fall, än i första stycket sägs, brustit i fullgörande av åtagen förpliktelse och panthavaren för dylikt fall förbehållit sig rätt till betalning ur panten, ändå att i 15 § omförmäld förfallotid ej inträtt.

Vid ansökan om förordnande, varom ovan i denna paragraf sagts, foga sökanden skuldebrevet i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Sökes verkställighet å förordnande, som av överexekutor meddelats, skall skuldebrevet i huvudskrift hållas utmätningsmannen tillhanda. I övrigt gälle om handräkning enligt denna paragraf enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

17 §.

Sedan panthavaren, enligt 15 § eller med stöd av ett utav överexekutor enligt 16 § meddelat slutligt förordnande, av utmätningsmannen blivit försatt i besittning av det pantförskrivna spannmålspartiet, äger panthavaren, oberoende av överenskommen förfallotid, att i den ordning, som i lag stadgas eller mellan parterna med laga verkan avtalats, ur partiet förskaffa sig betalning för sin fordran till kapital och ränta ävensom för samtliga med besittningens erhållande och fordringens utfående förenade kostnader, och skall i övrigt vad med avseende å handfången pant i allmänhet gäller äga tillämpning.

18 §.

Den som, efter det besiktning enligt 5 § hållits och fordran på grund av skuldebrevet uppkommit, med vetskap härom uppsåtligen förstör eller i strid mot det i 12 § stadgade förbudet bortför eller utlämnar pantförskrivnen spannmål, straffes med böter från och med fem till och med ettusen kronor eller med fängelse från och med en månad till och med två år. Lag samma vare, där någon i uppsåt att skada upplåter panträtt i spannmål, vari honom veterligen panträtt redan åt annan upplåtits.

Den som, medan pantförskrivningen är gällande, rubbar enligt 5 § anbragt anslag, straffes med böter från och med fem till och med ettusen kronor.

19 §.

Brott mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

20 §.

Över registerförarens beslut enligt denna lag må klagan föras hos hovrätten; och vare tiden för besvärns anförande räknad från det klaganden erhöill del av beslutet.

Över utmätningmans åtgärd eller beslut enligt denna lag må klagan föras hos överexekutor; och skall med avseende å handläggningen av sådant ärende vad i denna lag är stadgat i fråga om ärende, som omedelbart hos överexekutor anhängiggöres, äga motsvarande tillämpning. Då klagan över utmätningmans åtgärd anmäles, äge överexekutor, om skäl därtill finnes och saken ej tål uppskov, att tillsvidare i avbidan på det slutliga utslaget inställa vidare fortgång av åtgärden eller meddela den rättelse däri, vartill omständigheterna föranleda.

Vad i utsökningslagen är stadgat om klagan över sådant överexekutors beslut, som avses i 214 § utsökningslagen, gälle i tillämpliga delar beträffande överexekutors beslut enligt denna lag.

21 §.

Närmare föreskrifter om det i 6 § omförmälda registret samt angående tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1924.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 25 april 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON
WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT,
STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anför efter gemensam
beredning med chefen för jordbruksdepartementet:

Såsom framgår av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 22
februari 1924 (se kungl. proposition 1924 nr 56), har i samband med frågan
om de åtgärder, som lämpligen borde vidtagas för tryggande av avsättningen
av svensk spannmål, även berörts frågan om åstadkommande av sådana lag-
bestämmelser, att belåning av spannmål kunde ske, utan att låntagaren av-
stode från besittningen till spannmålen. Sedan sistnämnda fråga gjorts till
föremål för förberedande undersökning inom jordbruksdepartementet, har
ärendet överlämnats till justitiedepartementet för fortsatt utredning.

Efter det denna utredning numera verkstälts, får jag härmed anmäla
ärendet.

Innan jag går att framlägga resultatet av nämnda utredning, torde jag få
i korthet redogöra för de omständigheter, som föranlett densamma. I sam-
band med denna redogörelse komma även de åtgärder att beröras, som
hittills från det allmännas sida vidtagits i syfte att underlätta belåning av
spannmål.

Av den i förberörda statsrådsprotokoll lämnade utredningen framgår, att
den inhemska spannmålen i allmänna marknaden betingat ett pris, som
väsentligt understiger priset å importerad spannmål, och att denna pris-
skillnad endast delvis hänför sig till skillnad i kvalitet och till stor del
beror på de inhemska marknadsförhållandena. Såsom av chefen för jord-
bruksdepartementet till nämnda statsrådsprotokoll anförts, äro lantmännen i
stort behov av penningar under hösten och tvingas härigenom att, så snart
grödan blivit tröskad, utbjuda i marknaden mångdubbelt mera brödsäd, än
som kan förbrukas av kvarnarna, med påföljd att priset särskilt under höst-
månaderna sänkes långt under den nivå, som motsvaras av förefintlig
skillnad i kvalitet mellan den utländska och den inhemska spannmålen. Givet
är, att nu berörda förhållande bidragit till det tryckta läge, som för när-
varande råder inom jordbruksnäringen.

Chefen för jordbruksdepartementet har i ovannämnda statsrådsprotokoll närmare utvecklat de åtgärder, som kunna tänkas ifrågakomma för att råda bot å ifrågavarande olägenheter beträffande avsättningen av den svenska spannmålen, och har därvid såsom ett av de medel, vilka i detta hänseende borde komma under övervägande, framhållit ökad möjlighet att belåna spannmålen. Då svårigheterna i fråga om spannmålens avsättning till väsentlig del berodde på de i förhållande till kvarnarnas omedelbara uppköpsbehov alltför stora utbudet av brödsäd strax efter skörden, måste det nämligen vara av synnerlig betydelse, om lantmännen erhöle möjlighet att på annat sätt än genom försäljning av spannmålen skaffa sig tillgång till erforderliga kontanta medel. Härigenom kunde de uppskjuta sina utbud på marknaden och med undvikande av inbördes konkurrens avvakta lämpligare tidpunkt för försäljningen. Frågan om underlättande av spannmålens belåning framträdde därför såsom ett viktigt led i producenternas frigörelse från de av de inhemska marknadsförhållandena uppkomna svårigheterna vid spannmålens avsättning.

Med utgångspunkt från nu anförda synpunkter hava under förlidet år inom jordbruksdepartementet verkställts undersökningar angående de åtgärder, som lämpligen borde vidtagas i syfte att underlätta spannmålens belåning.

Sedan Kungl. Maj:t den 29 juni 1923 bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att för överläggning angående åtgärder i sådant syfte till möte i Stockholm sammankalla ombud för i saken intresserade lantmannakorporationer m. fl., hölls ett dylikt möte den 9 juli 1923. I anslutning till vid mötet förd diskussion, som huvudsakligen begränsades till frågan om belåning av spannmål, utarbetades därefter inom jordbruksdepartementet *anvisningar rörande vissa åtgärder för möjliggörande av ökad spannmålsbelåning från jordbrukarnas sida*, vilka befordrats till trycket (statens offentliga utredningar 1923: 48) och utsänts till ett flertal myndigheter och korporationer för spridande av kännedom om desamma.

Förut vidtagna åtgärder.

Över innehållet i dessa anvisningar meddelas följande kortfattade översikt:

Om jordbrukarna kunde mera allmänt efter skörden bereda sig *lån mot avlämnande av spannmål såsom pant*, nödgades de ej koncentrera sina spannmålsförsäljningar till vissa tider på hösten utan kunde mera jämnt fördela dessa på höst- och vintermånaderna, varigenom en för dem önskvärd stabilisering av spannmålsprisen kunde ernås. Nu gällande rätt angående pantsättning av lös egendom, som förutsatte att egendomen antingen av låntagaren överlämnades i långivarens besittning eller lades i förvar hos tredje man (pantvårdare), erbjöde dock endast *begränsade möjligheter för en rationell spannmålsbelåning*. Då det givetvis i allmänhet mötte svårighet för en bank eller annan kreditinrättning att omhändertaga spannmål, vore med nu gällande lagstiftning den enda praktiska formen för spannmålsbelåning, att *spannmålen överlämnades till tredje man*, som åtog sig att hålla spannmålen eller dess värde långivaren tillhanda såsom pant. En belåning på

sist angivet sätt tillginge vanligen så, att spannmålen inlades i ett den tredje mannen tillhörigt eller av honom förhyrt magasin, varvid av den tredje mannen utfärdades ett lagringsbevis å spannmålen, vilket bevis spannmålens ägare sedermera kunde i bank belåna. På nu angivet sätt hade belåningen av i *statens lagerhus* inlagd spannmål blivit ordnad. Då staten tillhöriga lagerhus endast funnes på ett fåtal platser, mötte emellertid för det stora flertalet jordbrukare ekonomiska hinder för spannmålens belåning efter dess uppläggning i statens lagerhus, vilka för övrigt vore till utrymmet begränsade. För möjliggörande av mera allmän belåning måste därför även *enskilda tillhöriga lagerutrymmen tagas i anspråk*, och därvid mångenstädes jämväl odlarnas egna magasinutrymmen. Med avseende å lagring hos odlarna bleve det av synnerlig vikt tillse, att den lagrade varan på effektivt sätt *avskildes ur odlaren-läntagarens besittning och överfördes i pantvårdarens*, enär eljest panträtt ej uppstode. Närmare redogörelse för sättet för ordnandet av dylik besittningsöverföring lämnades, varjämte formulär till erforderligt hyreskontrakt av lagerlokal bifogades. I vissa fall kunde enskilda personer eller bolag vara lämpliga pantvårdare, men å en del orter bleve det nödvändigt, att jordbrukarna själva ordnade rörelsen och sammanslöte sig i ekonomiska föreningar med begränsad personlig ansvarighet (s. k. *lagerföreningar*). Lagerförenings verksamhet kunde omfatta icke blott lagring av för belåning avsedd spannmål utan även mottagande av annan spannmål för lagring och skötsel samt försäljning för vederbörande ägares räkning av lagrad spannmål. Mönsterstadgar för lagerförening samt förslag till villkor för spannmålslagring hos förening ävensom formulär till för belåning erforderliga handlingar (såsom upplagringsbevis, förbindelse att hålla lagrad spannmål eller dess värde långivare tillhanda såsom pant samt pantförskrivningshandling) bifogades. Vidare kunde i vissa fall föreningar lämpligen bildas — särskilt där anslutning till centralkassa för jordbrukskredit vore möjlig — med uppgift därjämte att direkt verka för beredande av kredit åt medlemmarna (*lagerkreditföreningar*). Beträffande dylik kreditverksamhet kunde föreningen antingen i eget namn upplåna medel, som föreningen i sin ordning utlånade till medlemmar, eller ock åtaga sig betalningsansvar för lån som medlemmarna upptog på annat håll och vilka lämpligen borde förmedlas av föreningen. För dylik förening, som borde erhålla viss större soliditet, framlades jämväl mönsterstadgar samt förslag till villkor för lån, som lagerkreditförening beviljade eller förmedlade åt medlemmar.

Såvitt är bekant, hava de åtgärder för spannmålsbelåning, varom i dessa anvisningar talas, icke hittills vunnit någon nämnvärd användning. Intresse för frågan har emellertid visats från spannmålshandlarnas sida. Från föreningen Sveriges spannmålsintressenter, som utgör en sammanslutning av handlande i spannmålsbranschen, har framkommit ett förslag att kombinera belåningen med ett slags garantiförsäkring till långivarens skyddande. Sedan föreningen för denna försäkringsform lyckats intressera ett visst försäkringsbolag, hava under jordbruksdepartementets förmedling underhandlingar förts

mellan föreningen, försäkringsbolaget och Svenska bankföreningen rörande de närmare villkoren för en dylik försäkring. Den belånade spannmålen skulle på det sätt, som i anvisningarna föreslagits, omhändertagas för långgivarens räkning av vissa pantvårdare och skulle såsom sådana fungera antingen försäkringsbolagets lokala ombud eller andra därtill lämpade personer.

Den plan, som sålunda framkommit, har hittills icke lett till något praktiskt resultat, och då det av orsaker, för vilka jag strax skall redogöra, knappast kan förväntas, att belåningsfrågans ordnande på nyss angivet sätt skall visa sig innebära en lösning av de framkomna problemen, torde det vara nödvändigt att ej stanna vid de under ovanberörda förhandlingar vunna resultaten utan jämväl på annan väg söka nå målet.

Såsom framgår av omförmälda anvisningar, finnes visserligen för närvarande möjlighet att ordna belåning av spannmål, utan att denna behöver forslas från den fastighet, där densamma efter skörden lagrats, men då enligt gällande rätt för uppkomst av panträtt för långivaren erfordras, att denne eller ock tredje man för hans räkning erhåller varan i sin besittning, måste vissa åtgärder vidtagas för överflyttande av besittningen. Dessa åtgärder äro i och för sig ganska invecklade och förutsätta, i den mån särskilda lagerföreningar skola bildas för att fungera såsom pantvårdare, ett vitt utbredd föreningsväsen, vilket givetvis icke kan i en hast uppväxa. Svårigheter för uppkomsten av ett dylikt föreningsväsen och även för anordnande av pantvård genom andra lokala ombud göra sig tydligen särskilt gällande i mindre tät bebyggda trakter.

*Olägenheter
med belåning
av spannmål
på grundval
av gällande
rätt.*

Den viktigaste olägenheten med ett system, som måste bygga på gällande rätt, är emellertid, att belåningen blir förenad med icke obetydliga kostnader. För att spannmålen skall kunna anses vara i tredje mans uteslutande besittning, måste det förvaringsrum, där densamma uppläggas, vara förhyrt av denne samt vara tillstängt så, att låntagaren icke har tillträde till detsamma. Spannmålen kan emellertid under lagringstiden icke lämnas utan tillsyn och vård. Om densamma är i tredje mans besittning, måste antingen denne ombesörja spannmålens skötsel eller ock hans biträde anlitas för varje gång låntagaren själv skall vidtaga åtgärder i detta hänseende. Att allt detta måste medföra kostnader är uppenbart, och då en av de viktigaste förutsättningarna för att belåningsformen skall kunna mera allmänt anlitas och därmed även göra avsett gagn för jordbruksnäringen i dess helhet är, att belåningen kan anordnas på ett för låntagaren billigt sätt, är det knappast att förvänta, att de belåningsformer, som på grundval av nu gällande rätt stå till buds, skola vinna någon vidsträcktare användning.

Det har därför framstått såsom angeläget att undersöka, huruvida möjligen sådan ändring i gällande rätt kunde åstadkommas, att en långgivare kunde erhålla panträtt i spannmål, utan att denna överlämnades till långivaren eller tredje man för långgivarens räkning.

Av skäl, som jag sålunda anført, har jag, efter Kungl. Maj:ts bemyndi-

gande, uppdragit åt revisionssekreteraren Gunnar Bendz att undersöka, huru en ändring i gällande rätt av nu antydd art lämpligen kunde genomföras och därvid utarbета förslag till erforderlig lag i ämnet. Ett dylikt lagförslag föreligger nu utarbetat.

Innan en redogörelse lämnas för de viktigare grundsatser, på vilket detta förslag är byggt, torde jag dels få något beröra ett par spörsmål av principiell betydelse för denna lagstiftningsfråga, dels ock få lämna en översikt av utländsk rätt på området.

Belåningsfrågan ur ekonomisk synpunkt.

Vid flera föregående tillfällen har frågan om förbättring av jordbrukets kreditförhållanden varit före. I detta sammanhang kan det särskilt vara av intresse att erinra om att det redan i samband med tillkomsten av nu gällande förordning om förlagsinteckning från vissa håll ifrågasattes, att även jordbruksnäringen borde erhålla möjlighet att göra de i jordbruksdriften använda inventarier och däri utvunna produkter till föremål för förlagsinteckning, Häremot genmältes, att en dylik möjlighet skulle vara ägnad att försvaga låntagarens personliga kredit och lätt kunde medföra en alltför stor skuldbelastning.

En liknande invändning kan även förväntas mot det nu framkomna förslaget om utsträckt möjlighet att belåna spannmål. Härtill torde emellertid kunna genmälas, att spannmålen — såsom utgörande en för försäljning avsedd produkt — ur nationalekonomisk synpunkt torde särskilt väl lämpa sig såsom kreditobjekt för en belåning av det slag, varom här är fråga. Belåningen tjänar ju endast det syftet att, där sådant för producenten är lämpligt, möjliggöra för honom att utfä produktens värde i olika repriser: först en viss del genom lånesumman och sedan återstoden vid produktens försäljning. Då för dylikt ändamål endast erfordras en relativt kortfristig kredit, torde pantsättandet av spannmålen till säkerhet för skulden kunna anses såsom en sund och naturlig kreditform och torde mot dess anlitande näppeligen kunna resas ovan antydda invändningar, vilka närmast träffa belåning av kreatur och driftsinventarier för jordbruket. Då härtill kommer, att ett underlättande av spannmålsbelåningen kan beräknas medföra, att producenterne erhålla bättre pris för sin spannmål, utan att någon fördyring av mjölet behöver befaras, synes det mig, att ur allmänna ekonomiska synpunkter några betänkligheter icke böra möta mot den ifrågasatta utsträckningen av möjligheten till spannmålsbelåning.

Om besittningsöverflyttning såsom villkor för uppkomst av panträtt.

Grundsatsen att för giltig pantsättning av lös egendom erfordras överflyttning av besittningen till panthavaren har urgammal hävd inom den svenska rätten. De stadganden om pant, som meddelas i allmänna stadslagen, förutsätta, att panten blivit lämnad borgenären i händer, och samma rättsgrundsats torde även hava gällt på landskapslagarnas tid. Under en tid i slutet av 1600- och början av 1700-talet förekom ett institut, som till sin innebörd icke torde vara fullt klart: inteckning i gäldenärs lösa egendom.

Dylik inteckning kunde förekomma såväl på grund av en utav gäldenären gjord pantförskrivning som tvångsvis. Detta institut försvann emellertid före tillkomsten av 1734 års lag, och enligt denna kan pantsättning av lös egendom icke ske i annan form än såsom handpant. Denna grundsats om besittningsöverlåtelse såsom villkor för giltig pantsättning av lös egendom har sedan, med vissa undantag, som i detta sammanhang sakna intresse, orubbad ägt bestånd.

Att ifrågavarande grundsats, vilken även gäller i flertalet främmande rätts-system, med styrka fasthållits är att tillskriva djupt liggande orsaker. Pant-rätten innebär vittgående befogenheter för innehavaren av densamma. Den ger honom rätt att i händelse av utebliven likvid förskaffa sig betalning ur det pantsatta godset, den ger honom förmånsrätt i detta gods framför andra fordringsägare i händelse av utmätning eller konkurs och den består oavsett ombyte i ägarens person. Då således panträtten medför en för visst fall inträdande självständig förfoganderätt för panthavaren och dennes rätt tillika i väsentlig mån kan komma att inverka på tredje mans, närmast ägarens borgenärs, rätt, är det fullt naturligt, att lagen såsom förutsättning för rättens inträde fordrar en besittningsöverflyttning, vilken är ägnad att möjliggöra utövandet av den rätt, som tillkommer panthavaren, och att bringa den gjorda transaktionen till allmän kännedom. Fordran på överflyttning av besittningen har således upprätthållits såväl i panthavarens som i den öppna och redbara samfärdsels intresse.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden är det med en viss tvekan, som jag går att föreslå ett uppgivande på ett visst område av ifrågavarande betydelsefulla och djupt rotade rättsgrundsats. De skäl, som, enligt vad jag redan anført, tala för en ändring av lagstiftningen på förevarande område, äro emellertid av sådan styrka, att de betänkligheter, som ur nyss berörda synpunkter kunna finnas mot ett avvikande från nämnda rättsgrundsats, synas mig icke böra få stå hindrande i vägen för den ifrågasatta ändringen i lagstiftningen. Det är mig dock angeläget att redan i detta sammanhang betona, att det föreliggande förslaget blivit så byggt, att de ändamål, som traditionen är avsedd att tjäna, i viss mån blivit genom andra föreskrifter tillgodosedda.

Härefter torde få lämnas en kort översikt över utländsk lagstiftning på *Utländsk rätt*. förevarande område.

I allmänhet gäller även i utländska rättssystem grundsatsen om besittningsöverlåtelse såsom villkor för giltighet av pantsättning av lös egendom. I en del rättssystem finnas mera generella avvikelser, i det att pantsättning med laga verkan kan ske beträffande lös egendom överhuvudtaget; därvid uppställes dock alltid fordran på inteckning eller inskrivning. I vissa länder finnas särskilda bestämmelser angående sättet för belåning av jordbruksprodukter.

I *Frankrike* finnes en särskild lagstiftning angående pantsättning av jord-

bruksprodukter utan besittningsöverlåtelse. Genom en lag den 18 juli 1898 förklarades, att varje idkare av jordbruk kunde belåna vissa uppräknade produkter, däribland spannmål, oaktat varan förbleve i hans egen besittning på den av honom brukade jordegendomen. Han hade endast att utfärda ett pantsättningsbevis (*warrant agricole*) å den pantsatta varan, och skulle denna sedan utgöra pant för innehavaren av beviset, tills skulden betalats. Några formaliteter för panträttens uppkomst föreskrevos icke i denna lag, som för övrigt icke innehöll några som helst bestämmelser om realisation m. fl. ämnen.

Det befanns därför snart erforderligt att omarbета 1898 års lag, och en ny lag i ämnet utfärdades den 30 april 1906. Denna lag vilar å samma grundprincip, att jordbrukets produkter kunna av jordbrukaren pantsättas, utan att han avhänder sig besittningen av desamma. I lagen meddelas utförliga bestämmelser angående sättet för utfärdande av pantsättningsbeviset och innehållet i detta. För att beviset skall grunda panträtt, gällande mot tredje man, måste detsamma utfärdas med iakttagande av vissa föreskrivna formaliteter: det skall upprättas av en kanslitjänsteman vid vederbörande fredsdomstol med ledning av de uppgifter, som låntagaren lämnar, varefter beviset skall införas i ett särskilt register; ett bevis, upprättat utan iakttagande av de i lagen föreskrivna formaliteterna, får rättsverkan endast mellan de avtalande parterna. Låntagaren äger rätt att utan långivarens medverkan försälja den pantförskrivna varan, men denna må icke utlämnas till köparen, förrän lånet betalats. I lagen meddelas vidare bestämmelser angående den rättsliga karaktären av pantsättningsbeviset; detta kan överlåtas med iakttagande av vissa formföreskrifter; alla överlåtare svara solidariskt gentemot bevisets innehavare för förbindelsens fullgörande. Även angående sättet för realisation i händelse av utebliven likvid innehåller lagen utförliga stadganden, som i viss mån påminna om reglerna om protest vid underlåten betalning av växel.

Lagen innehåller icke några bestämmelser om individualisering av den pantsatta varan, vilket har till följd, att pantförskrivningen i viss mån framstår såsom en garantiutfästelse om fullgörande av en generiskt bestämd varuprestation.

Slutligen må nämnas, att lagen innehåller vissa straffbestämmelser. Avgivande av falsk deklaration i pantsättningsbeviset samt utfärdande av ett dylikt på redan pantsatt vara ävensom undandöljande, förskingrande eller uppsåtligt förstörande av pantsatt vara straffas såsom bedrägeri eller trolöshet enligt den allmänna strafflagen.

Då denna franska lagstiftning såsom berörande alldeles samma fråga, som nu föreligger, lär vara av intresse, torde 1906 års lag i svensk översättning få bifogas protokollet. (*Bil. B.*)

Att denna lagstiftning haft en ganska stor betydelse, torde framgå därav att närmast efter utfärdandet av 1898 års lag (senare statistik har ej stått till buds) under 2 1/2 år utställts över 4,600 pantsättningsbevis på samman-

lagt över 15 miljoner francs samt att under de 2 $\frac{1}{2}$ närmast därefter följande åren länsumman på nyutställda bevis mer än fördubblats.

Även i *Belgien* har jordbrukaren enligt en lag av år 1884 rätt att utan avstående från besittningen pantsätta årets skörd. För panträttens uppkomst erfordras, att den urkund, varigenom panträtten upplåtes, inregistreras hos myndighet.

I *Schweiz*, enligt vars rätt pantsättning i allmänhet icke blir giltig utan överlåtelse av besittningen, gälla beträffande boskap särskilda regler i detta hänseende. Till säkerhet för lån hos vissa kreditinrättningar kan nämligen panträtt till boskap upplåtas utan besittningsöverlåtelse; dock fordras anteckning om pantsättningen i myndighets protokoll.

I *Rumänien* finnes enligt en lag av 1892 möjlighet att utan avstående från besittningen ställa lantbruksprodukter, åkerbruksredskap och boskap till säkerhet för lån.

England och *Danmark* intaga en särställning såtillvida, som enligt dessa länders rättssystem pantsättning av lös egendom överhuvudtaget kan ske utan besittningsöverlåtelse. Enligt engelsk rätt skall avtalet om pantsättning upprättas skriftligen i viss form; om den pantsatta egendomens värde överstiger 30 pund, skall avtalet antecknas i en myndighets register.

Även enligt dansk rätt skall över pantförskrivningen upprättas ett pantbrev, vilket skall underskrivas i två gode mäns närvaro och därefter »tingläsas» och därvid intagas i rättens protokoll. Den uppkomna panträtten är dock ej av samma slag som handpanträtt; den förmånsrätt, som uppkommer, gäller närmast före oprioriterade fordringsägare och för vinnande av betalning ur den pantsatta egendomen är panthavaren hänvisad till vanliga doms- och exekutiva åtgärder.

I *Finland* har helt nyligen antagits en lag om lösöreintekning utfärdad den 17 februari 1923. Enligt denna lag kunna bland annat byggnader, husdjur, maskiner och andra lantbruksinventarier samt lantbruksprodukter pantsättas för gäld, utan att besittningen överlåtes. Pantsättningen sker genom intekning i föreskriven ordning. Den sålunda pantsatta egendomen skall utgöra underpant för skulden, så länge egendomen finnes å den fastighet, där lantbruket bedrives, eller å särskild upplagsplats. Bortföres egendomen därifrån, upphör panträtten, såvitt ej bortförandet »kränker intekningshavarens rätt», i vilket sistnämnda fall intekningshavaren inom viss tid kan föra talan om egendomens återförande till fastigheten mot innehavare, som icke är i god tro. Kränkning av intekningshavarens rätt anses ej föreligga, om bortförandet icke strider mot reglerna för en rationell hushållning, ej heller om återstående, för lånet pantsatt egendom förslår till intekningshavarens förnöjande. Vid utmätning av inteknad egendom för annans gäld har intekningshavaren rätt till betalning ur köpeskillingen, såvitt ej återstoden av den inteknade egendomen uppenbarligen förslår till hans förnöjande. Är fordringen förfallen, äger borge-

nären i samma ordning, som gäller för lagsökning, få fordringen fastställd till betalning ur den intecknade egendomen.

Jag övergår därefter till det föreliggande lagförslaget.

Lagförslagets
allmänna
läggning.

Till en början må angående detta förslags allmänna läggning nämnas, att detsamma kännetecknas av en strävan att — bortsett från kravet på besittningsöverlåtelse — så mycket som möjligt bygga på gällande rätts bestämmelser om panträtt. I detta avseende må särskilt framhållas, att förslaget icke tillåter pantförskrivning av en *viss myckenhet* spannmål av visst slag. I panträttens begrepp ligger, att den skall hava till föremål en individuellt bestämd sak eller åtminstone ett komplex av saker, som bilda ett viss helt (t. ex. ett varulager). I enlighet med de grundsatser, som således gälla i fråga om handfången pant, innehåller förslaget en bestämmelse av innebörd att sådan panträtt, varom här är fråga, endast kan upplåtas i ett visst individuellt bestämt parti. Endast om panträttens objekt sålunda klart angives, lär för övrigt tillfälle kunna beredas panthavaren till en så snabb realisation av panten, som förslaget tillerkänner honom. Att i analogi med inteckning tillåta pantförskrivning av samma parti för flera fordringar har icke ansetts lämpligt. Ett dylikt system skulle medföra stora svårigheter i den praktiska tillämpningen och för övrigt nödvändiggöra mycket invecklade bestämmelser i fråga om ordningen för realisation av panten, liknande dem, som nu gälla för fast egendom.

Den rätt, vartill en upplåtelse enligt förslaget giver upphov, har så mycket som möjligt jämförts med en handpanträtt. Emellertid är det givet, att den omständigheten att panthavaren icke har den pantsatta varan i sin besittning måste föranleda en del olikheter. I detta avseende må särskilt framhållas, att reglerna med avseende å vårdnaden av panten, panthavarens realisationsrätt och panträttens bestånd måste få ett annat innehåll. Vidare kan uppenbarligen det skydd mot intrång i rätten, som besittningen giver en vanlig handpanthavare, icke med några lagbestämmelser fullt ersättas. Allt detta föranleder, att den rätt, som på grundval av förslagets bestämmelser skulle uppkomma, ej blir av fullt samma värde som en vanlig handpanträtt. Emellertid är det en betydligt starkare rätt än den, som uppkommer genom förlagsinteckning. Genom dylik inteckning erhåller förlagsgivaren endast en viss förmånsrätt i händelse av låntagarens konkurs. Förlagsinteckningen såsom sådan giver icke förlagsgivaren någon rätt att vid bristande betalning, oberoende av konkurs, skaffa sig likvid ur den intecknade egendomen och gäller icke mot ny ägare eller mot den, som vinner utmätning i egendomen. I samtliga dessa hänseenden intager innehavaren av sådan rätt, som enligt förslaget kan uppkomma, en helt annan ställning med, i det stora hela, samma befogenheter som en handpanthavare. Det bör därför icke anses olämpligt, att rätten i fråga karakteriseras såsom panträtt. Att rätten innebär en avvikelse från den vanliga panträtten, har utmärkts redan genom formuleringen av lagens rubrik.

Vad därefter angår frågan om den egendom, som bör kunna pantsättas enligt ifrågavarande lagstiftning, så framgår visserligen av ovan lämnade översikt över en del utländska lagar på området att, där möjlighet finnes att utan besittningsöverlåtelse pantsätta lös egendom, detta kan ske beträffande i jordbruket utvunna produkter överhuvudtaget. Emellertid torde det icke vara skäl att låta ifrågavarande lagstiftning få större tillämplighetsområde, än behovet kräver, och i detta avseende torde det vara tillfyllest, att produkterna av de inom landet förekommande strå- och trindsädesslagen, kunna belånas i den föreslagna ordningen. Om framdeles behov skulle yppas att belåna även andra alster av jordbruket, kan en dylik utsträckning av lagens tillämplighetsområde lätt genomföras. Såsom objekt för panträtten upptages i lagförslaget spannmål d. v. s. tröskad vara av de ovannämnda sädesslagen. Från jordbrukarnas sida har framhållits, att det vore önskvärt, om spannmålen kunde belånas även i otröskat skick. En dylik anordning skulle emellertid medföra så stora juridiska vanskligheter, att jag åtminstone för närvarande, innan någon erfarenhet vunnits om det nya rättsinstitutet, icke anser mig kunna förorda en så vittgående åtgärd. Såsom framgår av vad förut sagts, är det närmast den för försäljning avsedda spannmålen, som är avsedd att kunna utnyttjas såsom kreditobjekt, men att i lagen stadga en dylik inskränkning vore givetvis av praktiska skäl mindre lämpligt. Således möter icke något hinder att enligt lagens föreskrifter belåna såväl utsädesspannmål som spannmål, avsedd att senare förbrukas inom jordbruksdriften eller i lantbrukarens personliga hushåll.

Det har icke ansetts erforderligt, att andra än odlarna själva erhålla möjlighet att belåna spannmål enligt förslagets föreskrifter, och därför stadgas i 2 §, att panträtten endast må upplåtas i spannmål, som utvunnits i upplåtarens egen jordbruksdrift. Då dessutom enligt nämnda paragraf kräves, att spannmålen skall befinna sig i upplåtarens besittning, sammanhänger detta med den ställning upplåtaren enligt förslaget intager i fråga om vårdnadsskyldigheten m. m. För övrigt ligger det i sakens natur, att behovet av den form för panträttsupplåtelse, som förslaget avser, just gör sig gällande, där upplåtaren själv vill behålla varan i sin besittning och icke då han tilläventyrs låter upplägga varan hos tredje man.

Kooperativa sammanslutningar av jordbrukare böra givetvis hava rätt att belåna spannmål, som utvunnits i delägares jordbruksdrift. En dylik sammanslutning kan tänkas stå såsom gäldenär å något större gemensamt lån för delägarnas eller vissa delägares räkning, under det att delägarna till säkerhet för detsamma upplåta panträtt i av dem ägd och innehavd spannmål. Sammanslutningen kan emellertid även tänkas själv upplåta panträtten, vartill — med hänsyn till ovannämnda huvudregel att spannmålen skall hava utvunnits i upplåtarens egen drift — kräves uttryckligt medgivande i lagen.

Såsom framgår av 5, 8 och 9 §§, utgör bestämmelsen i 2 § icke någon ovillkorlig fordran i den meningen, att dess uppfyllande utgör förutsättning för

panträttens giltighet. Vid den besiktning, som, enligt vad nedan närmare utvecklas, skall företagas å platsen, skola besiktningsmännen söka utröna, om bestämmelsen i 2 § iakttagits; hava de därefter utfärdat i 5 § föreskrivet intyg, har den myndighet, hos vilken registrering sedan skall ske, endast att tillse, att intyget har det innehåll, som i 5 § stadgas. Finnes i detta hänseende icke något att anmärka, kan fråga icke uppkomma om huruvida vad i 2 § stadgas blivit iakttaget.

Det pantförskrivna partiets avskiljande. 3 §.

Då fordran på besittningsöverlåtelse eftergives, måste det, såsom förut framhållits, vara angeläget att tillse, att de ändamål, denna överlåtelse tjänar, ändock bliva, så långt sig göra låter, tillgodosedda. Besittningsöverflyttningen avser främst att avskära pantsättaren från den faktiska makten att förfoga över varan och att i stället giva panthavaren denna makt. För att pantsättaren skall hava känsla av att spannmålen, oaktat densamma av honom fortfarande innehaves, dock med panträtt upplåtits till annan, torde det vara av synnerlig vikt, att den pantförskrivna spannmålen ligga upplagd såsom ett särskilt parti. Med hänsyn till de ofta begränsade lagringsutrymmena på en lantgård bör det icke krävas, att partiet ligger i ett särskilt magasin för sig, vilket för övrigt icke är nödvändigt, för att partiet skall framstå och alltjämt bevaras såsom ett särskilt parti. Om annan spannmål förvaras i samma lokal, bör emellertid det pantförskrivna partiet med någon avbalkning å golvet eller annan lämplig anordning avskiljas från den andra spannmålen. Ett dylikt avskiljande bör vara verkställt, innan pantförskrivningen äger rum.

Pantförskrivning, besiktning och registrering. 4, 5, 6 och 8 §§.

Vad sättet för panträttsupplåtelsen angår, bör, särskilt med hänsyn till vikten av att en beläningsurkund tillskapas, skriftlig form göras obligatorisk och panträttsupplåtelsen endast kunna ske till säkerhet för penningfordran enligt skuldebrev. Angående vad panträttsupplåtelsen i övrigt bör innehålla hänvisas till 4 §. Härefter upptagna bestämmelser sammanhånga delvis med den roll, som enligt förslaget upplagsplatsen och den fastighet, där denna är belägen, i olika avseenden spela; och hänvisas därför till vad nedan därom säges. Det må vidare anmärkas, att, då i lagen endast uppställas fordran på angivande av spannmålens *slag*, därmed icke förnekats, att det kanske i de flesta fall kan vara erforderligt, att med sedvanliga beteckningar även angiva spannmålens *kvalitet*. En ovillkorlig fordran härå torde dock vara mindre lämplig; det bör ankomma på den långivande att uppställa de fordringar i detta hänseende, som han finner erforderliga.

Närmast i avsikt att skapa garanti för att den i handlingen pantförskrivna spannmålen verkligen finnes å angiven plats såsom ett särskilt för sig upplagt parti och för att även övriga fordringar med avseende å pantförskrivningen blivit uppfyllda, har i 5 § föreslagits en särskild besiktning. För att denna skall bliva så enkel och litet kostsam som möjligt, men samtidigt även innebära garanti för erforderlig sakkunskap, har föreslagits, att besikt-

ningen skall verkställas av två personer, av vilka minst en skall innehava något av de i 5 § uppräknade förtroendeuppgifterna.

För att partiet, därest detsamma skulle behöva tagas i anspråk, lätt skall kunna identifieras och för att pantförskrivningen skall beaktas vid eventuella framtida panträttsupplåtelser eller exekutiva åtgärder hos upplåtaren, har ytterligare föreslagits, att ett anslag om pantförskrivningen skall anbringas invid det pantförskrivna partiet. Ett dylikt anslag torde dessutom för såväl pantsättaren som gårdens folk vara av en beaktansvärd psykologisk verkan till förhindrande av att otillåtet förfogande över varan förekommer.

Såsom redan förut blivit antytt, tjänar besittningsöverflyttningen bl. a. det syftet, att därigenom pantsättningen kan sägas bli bragt till tredje mans kännedom. När ägaren ej längre besitter egendomen i fråga, saknar tredje man anledning att betrakta denna såsom fallande inom ägarens fria förfoganderätt. Om nu kravet på överflyttning av besittningen uppgives, måste någon annan åtgärd föreskrivas, som i nämnda avseende kan ersätta denna överflyttning. Vid fast egendom fyller in-teckning denna funktion och efter mönster av denna föreslås därför en inregistrering hos myndighet. En dylik inregistrering är, såsom framgår av ovan lämnade redogörelse för utländsk rätt, i allmänhet där föreskriven såsom villkor för panträttsverkan mot tredje man. Enligt förevarande förslag är upplåtelsens inregistrering i föreskriven ordning förutsättning för att panträkten skall uppkomma.

Då panträkten enligt 13 § i lagförslaget för sitt bestånd väsentligen blir beroende av egendomens befintlighet å den fastighet, där densamma lagrats, torde det vara naturligt, att det register, där anteckning om pantförskrivningen skall ske, anordnas med utgångspunkt från fastighetens namn. Härom föreligger den tillförlitligaste kännedomen å domarkansliet, där man i fastighetsböckerna har kontroll på att fastigheten riktigt angivits i upplåtelsehandlingen. Det torde därför vara lämpligast, att inregistreringen sker hos vederbörande domhavande eller rådhusrätt. Detta lär vara riktigast även med hänsyn till arten av den prövning, som skall föregå registreringen. Registreringen av ifrågavarande upplåtelsehandlingar torde kunna ske under enkla former. Det torde i huvudsak vara tillfyllest med vissa anteckningar i ett register, vartill formulär bör av Konungen fastställas.

Såsom förut omnämnts, skall pantförskrivningen avse ett individuellt bestämt parti utan rätt att däri upplåta flera panträtter. Ehuru på grund av stadgandena om besiktning av det pantförskrivna partiet samt om anbringande av särskilt anslag om pantförskrivningen invid partiet det knappast är sannolikt, att flera panträttsupplåtelser i samma parti kunna förekomma, är dock möjligheten härav icke helt utesluten. Därför har i 7 § av förslaget meddelats vissa regler för nu avhandlade kollisionsfall. För att den, som belånar en vederbörligen registrerad upplåtelseurkund, skall kunna vara fullt förvissad om att urkunden verkligen giver den rätt, den ger sig ut

*Kollision
melan flera
panträttsupp-
låtelser.
7 §.*

för att giva, har i analogi med 12 § i lagfartslagen föreslagits, att tidigare ansökan om registrering i första hand blir utslagsgivande samt att vid å samma dag gjord ansökan tidpunkten för utfärdande av intyget enligt 5 § blir avgörande.

För att registerföraren skall kunna äga visshet att annan ej bör äga företräde, bör han ej utfärda intyget förrän expeditionstiden för dagen gått till ända.

I detta sammanhang må vidare anmärkas, att bestämmelsen i 8 § andra punkten, vilken avser det fall att panträtt upplåtits i *annat* parti av samma slags spannmål, förvarad å samma fastighet, föreslagits i syfte att anteckning å upplåtelsehandlingen av dylik panträttsupplåtelse skall rikta vederbörande långivares uppmärksamhet å förhållandet, så att han blir i tillfälle att, om han så önskar, vidtaga särskilda åtgärder för undvikande av kollision mellan de olika panträtterna.

Panträttens innehåll.

Huvudregeln i 9 §.

Redan vid redogörelsen för lagförslagets allmänna läggning omnämndes, att den uppkomna panträtten så mycket som möjligt jämförts med en handpanträtt. Lagbestämmelser om handpanträtt förekomma huvudsakligen i 10 kap. 1—6 §§ och 17 kap. 3 § handelsbalken samt i utsöknings- och konkurslagarna. Även i enstaka andra lagrum förekomma stadganden, som hänföra sig till handpant. Till mycket stor del är dessutom det, som kan anses vara gällande rätt om handpant, ej skriven lag utan får hämtas ur allmänna rättsgrundsatser och rättspraxis. Enligt huvudregeln i 9 § av förslaget blir nu allt detta i huvudsak tillämpligt å den panträtt, som uppkommit enligt föreskrifterna i förslaget. Panthavaren får således njuta förmansrätt, såsom om han haft spannmålen i händer. Han kommer att vid utmätning för annans fordran eller i händelse av konkurs intaga samma ställning som en vanlig handpanthavare. Den omständigheten att panthavaren icke har den faktiska besittningen av varan gör det emellertid nödvändigt, att man träffar någon bestämmelse angående den tidpunkt, från vilken pantsättningen skall medföra vederbörlig rättsverkan. Det torde därvid vara naturligtast och riktigast att utgå från det betraktelsesättet, att skuldebrevet är bärare av panträtten till själva varan. Vid upplåtelse av panträtt enligt lagförslaget, därest detta blir lag, torde väl vanligen komma att tillgå så, att upplåtaren själv får ombesörja partiets besiktning och upplåtelsens inregistrering, varefter han kommer att utgiva skuldebrevet såsom belåningsurkund. I dylikt fall bör så anses, som hade panthavaren fått det pantförskrivna partiet i sin besittning vid den tidpunkt, då han erhållit skuldebrevet såsom pant i händer. Det kan emellertid även tänkas tillgå på det sätt, att panthavaren, efter att förut hava fått skuldebrevet till sig utgivet, söker inregistrering av upplåtelsen. För sådan händelse torde panträttens rättsverkningar böra räknas från tidpunkten för registreringen.

Jordägarens retentionrätt.

Om upplåtaren är arrendator, har jordägaren enligt 2 kap. 42 § i 1907 års lag om nyttjanderätt till fast egendom rätt att för vissa fordringar kvar-

hålla bland annat arrendatorn tillhöriga lösören, som finnas å fastigheten. Retentionsrätten må endast utövas vid tidpunkten för arrendatorns avträde av den arrenderade fastigheten. Bör denna jordägarens retentionsrätt omfatta spannmål, som pantförskrivits enligt förevarande lag och som vid tiden för avträdet finnes kvar å fastigheten? Förslagets 10 § stadgar, att retentionsrätten icke skall få utövas med avseende å enligt förslaget pantförskriven spannmål. Till grund för detta stadgande ligger följande betraktelsesätt. Anförda bestämmelse i 1907 års lag torde förutsätta, att arrendatorn har lösörena i sin besittning. Om arrendatorn skulle hava till annan överlåtit besittningen, exempelvis enligt vanliga regler upplåtit handpanträtt åt annan, torde jordägaren icke vara berättigad att med avseende den sålunda pantsatta egendomen, även om denna skulle finnas å den arrenderade fastigheten, göra någon retentionsrätt gällande. Att panträtt med iakttagande av särskilda föreskrifter kan instiftas, utan att upplåtaren avhänder sig besittningen, synes icke böra giva jordägaren en bättre ställning med avseende å den på dylikt sätt pantsatta egendomen. Det kan ifrågasättas, om ej redan av 9 § följer, att innehavaren av panträtt enligt förevarande lag i nu berörda avseende är att jämställa med en handpanthavare. Med hänsyn till den kategoriska formuleringen av bestämmelsen i 1907 års lag, har det emellertid ansetts lämpligt att meddela uttrycklig föreskrift härom.

Efter nu avhandlade 10 § upptagas i förslaget bestämmelser, vilka innefatta avvikelser från de allmänna reglerna om handpant.

I fråga om handpant finnas i 10 kap. 3 och 4 §§ handelsbalken vissa stadganden om panthavarens vårdnadsplikt beträffande panten. Vid det slags panträtt, varom här är fråga, där pantsättaren eller dennes rättsinnehavare själv innehar panten, kunna dessa stadganden icke bliva tillämpliga. I stället bör det vara pantsättaren, respektive dennes rättsinnehavare, som är vårdnadspliktig. Försummas denna plikt, kan det emellertid ej bliva fråga om skadeståndsskyldighet i vanlig mening till panthavaren, ty pantsättarens förpliktelser sträcka sig ej längre än till fullgörande av skuldförbindelsen, vilken panten endast avser att förstärka. I händelse panthavaren försummar sin vårdnadsplikt, bör emellertid givetvis panthavaren erhålla rätt att komma i besittning av panten för att ur densamma skaffa sig betalning, även om skulden ännu ej förfallit. För detta fall finnes i förslagets 16 § åt panthavaren inrymd en dylik befogenhet, vilken han får göra gällande i viss ordning. De kostnader, som panthavaren för anlitan av denna väg får vidkännas, äger han enligt 19 § i förslaget uttaga ur panten.

Panthavaren, som ju har ett mycket stort intresse av att vårdnadsplikten behörigen fullgöres, torde dessutom böra få rätt att besiktiga det pantförskrivna spannmålspartiet för att kontrollera att detsamma behörigen vårdas och för sådant ändamål efter tillsägelse erhålla tillträde till det förvaringsrum, där partiet finnes upplagt.

Vårdnaden av
den pant-
förskrivna
spannmålen.
11 §.

*Pantsättarens
förfogande-
rätt över
pantför-
skrivnen
spannmål.
12 §.*

Den omständigheten att pantsättaren får i sin besittning behålla den pantförskrivna spannmålen bör naturligtvis icke föranleda, att han skall äga fri förfoganderätt över densamma. Han bör icke äga förfoga över spannmålen på ett sätt, som medför panträttens upphörande, något varom närmare regler meddelas i 13 §. Men ej nog härmed. Under den tid, panträtten består, bör panthavaren, som ju när som helst kan vilja besiktiga spannmålen eller ock kan behöva göra gällande sin rätt att få betalning ur densamma, äga visshet om att partiet ligger å den i upplåtelsehandlingen angivna platsen. Den bör därför icke kunna därifrån bortföras eller utlämnas utan panthavarens medgivande.

Å andra sidan bleve ändamålet med det föreslagna institutet förfelat, om ägaren av spannmålen, så länge panträtten vore gällande, saknade möjlighet att förfoga över spannmålen genom försäljning. I regel är nämligen ägaren av spannmålen icke i tillfälle att inlösa det å spannmålen erhållna lånet, förrän försäljningen givit honom medel därtill. Det gäller således att tillse, om nyssnämnda av hänsyn till panthavaren uppställda regel att spannmålen icke må utan panthavarens medgivande från upplagsplatsen bortföras låter förena sig med ägarens intresse av att för försäljning kunna förfoga över spannmålen.

Spannmål säljes vanligen antingen efter prov, varvid ett visst pris per 100 kilogram fixeras i avtalet, eller ock efter visst pris per 100 kilogram av en vedertagen normalkvalitet med tillägg eller avdrag från detta pris i händelse kvaliteten är högre eller lägre än den normala. Leverans- och betalningsvillkor växla rätt mycket. Emellertid torde det vara sällsynt, att någon betalning erlägges, förrän köparen fått varan i sin besittning. Detta gäller särskilt, om varan sålts efter ett visst à-pris för normalkvalitet, i vilket fall priset ju icke kan bestämmas, förrän varan undersökts. Man bör således räkna med att säljaren i regel icke får betalning för spannmålen, förrän denna kommit köparen tillhanda.

Innan jag ingår på frågan, under vilka villkor försäljning och leverans av pantförskrivnen spannmål vid nu angivna förhållanden kan tänkas ifrågakomma, må anmärkas, att pantförskrivningen givetvis icke utgör något hinder för träffande av försäljningsavtal angående varan. För att ägaren av spannmålen skall kunna sälja denna efter prov och även eljest få spannmålen till kvaliteten undersökt, har i 12 § av förslaget medgivits honom rätt att uttaga prov ur partiet.

Sedan försäljningsavtalet träffats, har säljaren att bereda sig möjlighet till leverans. Ett praktiskt sätt att få det hinder härför, som pantförskrivningen innebär, undanröjt är, att säljaren utställer och köparen accepterar en växel å det belopp, som erfordras för inbetalning av lånet, varefter säljaren med växeln inlöser detta. Med hänsyn till det värde i förhållande till belåningssumman, som på grund av vanliga belåningsprinciper spannmålen får antagas representera, torde det väl icke möta svårighet

att av köparen få en dylik accept, redan innan han erhållit varan. Växeln kan ju av köparen även lämnas direkt till långivaren.

Ett annat tänkbart sätt är, att panthavaren lämnar medgivande till bortförandet under villkor att spannmålen levereras att betalas mot konossement eller sådan fraktsedel, som omförmäles i 16 § i lagen om köp och byte, och att denna handling sändes till panthavaren, hos vilken köparen mot erläggande av lånesumman kan utbekomma handlingen.

Man torde även kunna räkna med möjligheten att långivaren lämnar medgivande till spannmålens bortförande under villkor att han från köparen erhåller en förbindelse att av köpeskillingen för spannmålen erlägga till långivaren så mycket, som motsvarar skulden. En dylik förbindelse kunde ju lämnas omedelbart efter försäljningens avslutande och kunde givas i ett vanligt brev från köparen till långivaren. Givet är, att det måste tillkomma långivaren att pröva, huruvida han vill utbyta den säkerhet, som panträtten i spannmålen innebär, mot en förbindelse av nu angiven art.

Oaktat således — även om panträtten till spannmålen skulle försvinna i och med att denna bortfördes från den fastighet, där den upplagts — ägaren av spannmålen i allmänhet hade utvägar att försälja och leverera spannmålen, utan att han dessförinnan behövde inlösa det å densamma erhållna lånet, torde man dock böra räkna med att svårighet kan möta för honom att anlita någon av dessa utvägar. Det har därför ansetts böra stå honom till buds en annan möjlighet, nämligen att leverera varan med förbehåll om panträttens bestånd. Såsom villkor för panträttens bestånd i dylikt fall måste dock krävas att spannmålen av köparen bibehållas såsom ett avskilt parti. Med tanke på den säkerligen stora praktiska betydelsen av en bestämelse, som medger panträttens bestånd även efter det varan kommit i köparens besittning, har jag ansett, att de betänkligheter, som givetvis ur juridisk synpunkt kunna finnas mot en sådan anordning, böra vika, i synnerhet som anordningen kan sägas endast innebära ett fullföljande av den huvudgrundsats, på vilken ifrågavarande lagstiftning är byggd. Det bör framhållas, att förslaget icke giver säljaren någon ovillkorlig rätt att bortföra spannmålen, om han blott sålt densamma under förbehåll om panträttens bestånd. Tvärtom, han måste under alla förhållanden förskaffa sig panthavarens medgivande till bortförandet. Ifrågavarande lagbestämmelse avser således endast att öppna en *möjlighet* att leverera varan med panträtten fortfarande häftande vid densamma. Det ankommer sedan på panthavaren att avgöra, om han vill lämna medgivande till denna möjlighets begagnande.

Om ett medgivande från panthavarens sida lämnats till spannmålens bortförande eller utlämnande före det pantförhållandet genom betalning eller av annan anledning upphört, kan detta leda till, att panträtten helt upphör eller eventuellt minskas i värde. Vid äventyr av skadeståndsskyldighet gentemot godtroende förvärfvare av skuldebrevet bör därför panthavaren vara skyldig att å detta göra anteckning om medgivandet. Stadgande härom har införts i 12 §.

Omständigheter, som föranleda panträttens upphörande.
13 §.

Redan förut har nämnts, att — med vissa undantag — panträtten till sitt bestånd bör bliva beroende av spannmålens kvarblivande å den fastighet, där densamma upplagts. För denna huvudregel tala samma skäl, som föranlett bestämmelserna om besiktning, anslag m. m., nämligen önskvärdheten av partiets individualisering och fortfarande bestånd såsom ett avskilt parti. Detta skäl bör emellertid icke föranleda, att panträtten skulle upphöra, så snart partiet bortförts från fastigheten. Redan har berörts, att möjlighet blivit beredd att vid försäljning av partiet låta panträtten bestå mot den nye köparen, nämligen under förutsättning att han förvärvat spannmålen under förbehåll om panträttens bestånd och partiet fortfarande hålles avskilt. Om detta låter sig göra, finnes det uppenbarligen så mycket större skäl att låta panträtten bestå, sålänge spannmålen såsom ett avskilt parti finnes kvar i upplåtarens besittning.

Det må framhållas, att ovannämnda huvudregel såtillvida giver pant-rätten sakrättslig karaktär, att, så länge spannmålen finnes kvar å fastigheten, panträtten till densamma består gentemot ny köpare, även om denne erhållit spannmålen i sin besittning och icke äger kännedom om panträtten.

En på ifrågavarande panträtt grundad kredit kan i praktiken icke tänkas ifrågakomma för längre tid än intill dess spannmål av ny årsskörd kommer i marknaden. Det bör således icke vara något behov av att pant-rätten består längre än till nämnda tidpunkt. Av nu anfört skäl har i 13 § införts en bestämmelse om panträttens upphörande efter förloppet av viss tid.

Om spannmålen blivit föremål för utmätning och i samband därmed bortförts från fastigheten eller om betalning ur det utmäta godset ej hunnit ske före den stadgade tidpunkten för panträttens upphörande, är det uppenbart, att panträtten det oaktat bör äga bestånd. Den får då upphöra i vanlig ordning vid utmätningens procedurs avslutande. Har å spannmålen lagts kvarstad eller skingringsförbud — vilket kan tänkas ifrågakomma vid tvist om rätt till spannmålen — bör panträtten ej heller, så länge kvarstaden eller skingringsförbudet gäller, upphöra av sådan anledning, som avhandlas i 13 §. I nu angivna avseenden har därför stadgats undantag från huvudreglerna om panträttens upphörande.

Panthavarens realisationsrätt.
15—19 §§.

Det, som huvudsakligen skiljer nu ifrågavarande slags panträtt från vanlig handpanträtt, är ju, att panthavaren vid den förra icke har panten i sin besittning. Därför har det, då det gällt att bestämma, på vilket sätt panthavaren lämpligen borde få göra gällande sin rätt till betalning ur panten, ansetts naturligtast att bereda panthavaren möjlighet att i särskild ordning komma i besittning av panten, med rätt för honom att sedan i samma ordning, som gäller för en handpanthavare, göra sig betäckt ur panten. På dessa grundsatser bygga stadgandena i 15—19 §§ av förslaget.

Det vanligast förekommande fallet, i vilket panthavare har realisationsrätt, är bristande betalning, det må nu vara fråga om ränte- eller kapital-

belopp å skulden. Då det är av vikt, att panthavaren i händelse av bristande betalning har möjlighet att på ett så snabbt och enkelt sätt, som omständigheterna medgiva, erhålla det pantförskrivna partiet i sin besittning, och då särskilt med hänsyn till sättet för pantförskrivningshandlingens upprättande saken i allmänhet icke torde vara av tvistig natur, har föreslagits en till ytterlighet enkel procedur. Enligt 15 § i förslaget äger nämligen panthavaren i nu förevarande fall av utmätningsmannen erhålla handräckning för att komma i besittning av partiet. Motsvarigheter till det sålunda föreslagna förfarandet äro att finna i den handräckningsprocedur, som enligt lagen om avbetalningsköp står säljaren till buds för återtagande av gods, för vilket köparen försummat vederbörlig avbetalning, ävensom i tillvägagångssättet vid införsel i avlöning m. m. Även i dessa fall har utmätningsman att handlägga ärendet. Det kan även erinras därom att en vanlig handpanthavare, som under åberopande av bristande betalning önskar företaga realisation, därvid *själv* prövar, huruvida förutsättningarna för realisationsrättens inträde äro för handen. Den nu föreslagna ordningen har åtminstone det företrädet, att panthavaren dock måste vända sig till en myndighet, som givetvis företager en prövning, huruvida en förfallen fordran föreligger. I fråga om förfarandet i övrigt inför utmätningsmannen hava i 15 § upptagits vissa regler, delvis hämtade från lagsökningsprocessen. Om utmätningsman skulle vägra den begärda handräckningen, äger panthavaren enligt 23 § överklaga beslutet hos överexekutor.

Vissa omständigheter böra giva panthavaren rätt till realisation, även om en förfallen fordran ej föreligger. Så är exempelvis fallet, om upplåtare försummar sin vårdnadsplikt eller i strid mot det förut omtalade förbudet bortför eller utlämnar spannmålen. Då i dessa fall en viss utredning kräves och bevisning kan komma att förebringas å ömse sidor, kan det ej lämpligen anförtras åt utmätningsmannen att avgöra saken, utan har därför i 16 § av förslaget stadgats, att panthavare, som vill göra gällande realisationsrätt i fall av den art, som nu nämnts, har att vända sig till överexekutor. I vissa uppräknade fall har panthavaren ansetts böra äga realisationsrätt, oberoende av avtal därom. Dessa angivas i första stycket av 16 §. Det har dessutom ansetts kunna tillkomma panthavaren att, oberoende av att förfallen fordran ej föreligger, göra gällande realisationsrätt även i andra fall än de sålunda uppräknade, under förutsättning att avtal därom träffats. Härom handlar andra stycket i 16 §.

I fråga om proceduren i sådana mål hos överexekutor, som nyss avhandlats, samt beträffande de åtgärder, som ankomma på utmätningsmannen, meddelas bestämmelser i 17—18 §§ av förslaget, vilka bestämmelser i huvudsak hava motsvarighet i utsökningslagen.

*Straff- och
dödsbestäm-
melser.
20, 21 och
22 §§.*

I 20 § hava meddelats straffbestämmelser med avseende å olovligt förfogande över pantförskriven spannmål. Då den i 5 § omförmälda besiktningen avser att utgöra garanti för att det pantförskrivna partiet verkligen finnes upplagt å den i upplåtelsehandlingen angivna fastigheten och skall ligga till grund för registreringen, bör ett olovligt förfogande, som sker efter det besiktningen hållits och intyg därom utfärdats, men innan ännu registrering verkställts, vara belagt med straff, oaktat själva panträtten icke uppkommer förrän tidigast med registreringen. Det är emellertid ej tillräckligt, att besiktning verkställts; det bör givetvis för straffbarhet även fordras, att panträtt blivit åt annan upplåten, vilket sker genom utgivande till denne av det med pantupplåtelsen försedda skuldebrevet. Ett dylikt utgivande torde väl, såsom redan förut nämnts, vanligen komma att ske först efter registreringen men kan även tänkas äga rum före denna och kanske till och med före besiktningen. Har utgivandet skett före besiktningen, inträder straffbarhet vid olovligt förfogande, som sker efter besiktningen. Har däremot utgivandet skett efter besiktningen, inträder straffbarhet först vid olovligt förfogande, som skett efter utgivandet, antingen nu utgivandet ägt rum redan före registreringen eller först efter densamma.

Ett förfogande över varan, som enligt nu angivna, i 20 § meddelade bestämmelser icke skulle falla under dessa, blir emellertid i allmänhet icke straffritt. Om utfärdaren av skuldebrevet skulle med panten vidtaga sådan åtgärd, att panten icke motsvarar vad i skuldebrevet därom uppgives, blir den, som med förtigande av detta förhållande begagnar skuldebrevet såsom lånehandling, i allmänhet förfallen till straff för bedrägeri enligt 22 kap. 1 § strafflagen. Skulle förutsättningarna härför ej föreligga, torde det kunna ifrågasättas, om ej likväl förfarandet blir att anse såsom utsättande av veterligen falsk pant och såsom sådant straffbart enligt 22 kap. 2 § strafflagen. Att straffbelägga själva förfogandet vore icke riktigt, ty detta i och för sig är icke brottsligt; följer ej utgivande av skuldförbindelsen, är mot förfogandet intet att erinra. Det brottsliga ligger i utgivandet av skuldebrevet under förtigande av att panten ej överensstämmer med vad skuldebrevet därom innehåller.

Straffbestämmelsen i 20 § första stycket har avsiktligt så formulerats, att densamma träffar icke blott ett olovligt förfogande, som företages av gäldenären, utan även ett olovligt förfogande, utfört av annan, som har vetskap om att panträtt däri upplåtits.

Vad straffet angår, så torde det olovliga förfogande, varom här är fråga, närmast vara att jämställa med ett svikligt återtagande av gods, som man lämnat i pant till annan eller som denne eljest under panträtt innehar. Sistnämnda förfarande är straffbelagt i 22 kap. 13 § strafflagen med böter eller fängelse; och har därför den i detta lagrum meddelade straffbestämmelsen gjorts tillämplig å det olovliga förfogande, varom nu är fråga.

Upplåtande av panträtt i spannmål, vari panträtt åt annan redan upplåtits, är närmast att jämställa med säljande eller utlegande »tvem ett». Ett dylikt förfarande bör därför även straffas enligt 22 kap. 13 § strafflagen. Då emellertid det kan tänkas, att upplåtaren handlar i ovetenhet om att mer än en panträtt ej kan med laga verkan upplåtas i ett och samma parti, har såsom förutsättning för straffbarhet tillagts, att upplåtaren handlar i uppsåt att skada.

Med hänsyn till vikten av att det enligt 5 § anbragta anslaget orubbat bibehålles, har ett rubbande av anslaget straffbelagts.

I 22 § har föreslagits, att brott mot lagen skall lyda under allmänt åtal. Att, oaktat straffbestämmelsen hämtats från 22 kap. 13 § strafflagen, den i 21 § i nämnda kapitel givna regeln, enligt vilken brott mot 13 § endast må åtalas av målsägande, icke följts beror därpå att det olovliga förfogande, varom nu är fråga, i viss mån närmar sig förskingrings- och trolöshetsbrott, vilka ju numera lyda under allmänt åtal.

Föredraganden uppläser härefter förslag till *lag om viss panträtt i spannmål* av den lydelse bilaga A till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Oskar Adelsohn.

Bil. A.

Förslag

till

Lag

om viss panträtt i spannmål.

1 §.

I den ordning och på de villkor, som stadgas i denna lag, må panträtt kunna upplåtas i spannmål, utan att denna överlämnas till panthavaren eller annan för dennes räkning.

Med spannmål förstås i denna lag råg, vete, korn, havre, ärter, bönor och vicker i tröskat skick.

2 §.

Panträtten må endast upplåtas i spannmål, som utvunnits i upplåtarens egen jordbruksdrift, och som befinner sig i upplåtarens besittning. Ekonomisk förening, aktiebolag eller annan sammanslutning, däri delägarna helt eller till övervägande del bestå av jordbrukare, må dock upplåta panträtt i spannmål, som utvunnits i delägares jordbruksdrift, därest spannmålen befinner sig i delägares eller sammanslutningens besittning.

3 §.

Upplåtelsen må endast avse visst parti spannmål, vilket, därest annan spannmål upplagts eller kan uppläggas i samma förvaringsrum, skall vara genom avbalkning eller annan lämplig anordning avskilt.

I parti, vari panträtt redan upplåtits, må icke ny panträtt upplåtas, förrän den förra panträtten upphört.

4 §.

Panträtten må endast upplåtas till säkerhet för penningfordran enligt skuldebrev. Upplåtelsen skall ske i skuldebrevet eller vara tecknad å detta samt vara av vittnen styrkt.

I upplåtelsen skall angivas:

- 1) storleken och slaget av det parti spannmål, panträtten skall avse;
- 2) vederbörlig benämning å den fastighet, varå spannmålspartiet förvaras;
- 3) det förvaringsrum, där spannmålspartiet finnes upplagt, med angivande tillika, därest annan spannmål upplagts eller kan uppläggas i samma förvaringsrum, av den plats i rummet, där det ifrågavarande partiet finnes upplagt.

5 §.

Å den handling, vari panträtten upplåtits, skall intyg av nedan angivet innehåll tecknas av två ojäviga personer, av vilka minst en skall vara nämndeman, god man vid lantmåteriförrättning, ordförande eller vice ordförande i kommunalstämman eller kommunalfullmäktige eller ledamot av kommunalnämnden inom socknen, för orten utsett lantbruksombud i hushållningssällskap eller ock ordförande eller vice ordförande i hushållningssällskaps underavdelning i orten. I intyget skall vitsordas:

att, enligt vad intygsgivarna vid besiktning å platsen utrönt, ett spannmålsparti av den storlek och det slag, som i upplåtelsehandlingen uppgivits, finnes upplagt på den i handlingen angivna platsen å ifrågavarande fastighet och, därest sådant enligt 3 § erfordras, blivit på sätt där stadgas avskilt; samt

att, såvitt intygsgivarna kunnat utröna, vad i 2 § är stadgat blivit iakttaget och spannmålspartiet icke är föremål för tidigare upplåten panträtt.

Intyget skall innehålla uppgift om dagen för besiktningen.

Intygsgivarna skola vidare ombesörja, att invid det pantförskrivna spannmålspartiet anbringas ett anslag om pantförskrivningen, vari partiets storlek och dagen för besiktningen skola angivas. Att dylikt anslag anbragts skall i intyget vitsordas.

6 §.

Sedan å upplåtelsehandlingen tecknats sådant intyg, som omförmäles i 5 §, skall sist inom fjorton dagar efter besiktningen handlingen ingivas eller med posten insändas till domhavanden i det tingslag eller rådhusrätten i den stad, inom vars domvärjo det pantförskrivna spannmålspartiet förvaras, för upplåtelsens anteckning uti ett för panträttsupplåtelser av ifrågavarande slag avsett register. Har handlingen ej inom nämnda tid till registerföraren inkommit, vare upplåtelsen icke gällande.

Registret föres för landet av domhavanden eller den befattningshavare i domsagan, som, enligt vad Konungen föreskriver, därmed må taga befattning, samt för stad av den befattningshavare i rådhusrätten, som Konungen bestämmer, eller, där sådan bestämmelse ej träffats, rätten utser.

7 §.

Hava i strid mot det i 3 § andra stycket meddelade förbudet flera pant-rätter upplåtits i samma spannmålsparti, skall den upplåtelse gälla, för vilken tidigast sökts registrering. Har registrering sökts å samma dag, vare den upplåtelse gällande, beträffande vilken besiktning tidigast hållits.

8 §.

Är den registerförare, till vilken upplåtelsehandlingen inkommit, behö-
rig att upptaga ärendet och finner han handlingen upprättad i överens-
stämmelse med föreskrifterna i 4 och 5 §§, skall han, där ej sådant
fall föreligger, att upplåtelsen enligt 6 eller 7 § icke är gällande, ofördröj-
ligen göra anteckning om upplåtelsen i registret och förse handlingen med
bevis om denna anteckning med angivande av den dag, då handlingen till
registerföraren inkommit. Om enligt registret panträtt är gällande i annat
parti spannmål av samma slag, förvarat å samma fastighet, eller om ansö-
kan om registrering av panträttsupplåtelse i sådant parti är på register-
förarens prövning beroende, skall beviset tillika innehålla anteckning
härom med angivande av storleken av det eller de övriga partier, vari
panträtt upplåtits, och de dagar, då upplåtelsehandlingarna inkommit till
registerföraren.

Äro de i första stycket angivna förutsättningarna för anteckning i re-
gistret ej för handen, skall registerföraren, med angivande av skälen för
sitt beslut, vägra anteckning i registret.

9 §.

Då anteckning om panträttsupplåtelsen skett uti det i 6 § omnämnda
registret samt skuldebrevet utgivits till borgenären, skall denne äga
panträtt i det pantförskrivna spannmålspartiet; och skall vad som gäl-
ler om lös pant, den någon fått i händer, äga tillämpning å nämnda pant-
rätt, där ej i denna lag annorlunda stadgas. Härvid skall så anses, som
hade det pantförskrivna partiet lämnats borgenären i händer vid den tid-
punkt, då han mottog skuldebrevet, eller om registrering av panträttsupp-
låtelsen då icke skett, vid den tidpunkt, då registreringen verkställdes.

10 §.

Sedan beträffande panträttsupplåtelse hållits sådan besiktning, som om-
förmäles i 5 §, må, så länge upplåtelsen är gällande, den rätt att kvarhålla
viss egendom, som jämlikt 2 kap. 42 § i lagen den 14 juni 1907 om nytt-
janderätt till fast egendom tillkommer ägare av utarrenderad fastighet, ej
utövas beträffande det pantförskrivna spannmålspartiet.

11 §.

Upplåtaren av panträten eller den, som kan hava övertagit dennes för-
pliktelser enligt pantavtalet, vare pliktig att väl vårda den pantförskrivna
spannmålen eller, där spannmålen innehaves av sådan delägare, som om-
förmäles i 2 §, att tillse, att denne väl vårdar spannmålen.

Panthavaren eller hans ombud vare berättigad att besiktiga det pantför-
skrivna spannmålspartiet och för sådant ändamål efter tillsägelse erhålla
tillträde till det förvaringsrum, där partiet finnes upplagt.

12 §.

Den pantförskrivna spannmålen må icke utan panthavarens medgivande bortföras eller utlämnas från den i upplåtelsehandlingen angivna platsen, förrän skulden betalts eller panträtten eljest upphört. Vad sålunda stadgats skall dock icke utgöra hinder för bortförande eller utlämnande av prov å spannmålen, ej heller för tillfälligt rubbade av spannmålen i och för densammas behöriga vård.

Där panthavaren lämnar sådant medgivande, som nyss sagts, vare han pliktig att å upplåtelsehandlingen därom göra anteckning vid äventyr att underlåtenhet härutinnan medför skyldighet för honom att ansvara för den skada, som därigenom kan uppkomma för den, som i god tro förvärvat den på handlingen grundade rätt.

13 §.

Panträtten upphör att gälla:

1) om den pantförskrivna spannmålen bortföres från den i upplåtelsehandlingen angivna fastigheten; dock att denna omständighet icke skall föranleda panträttens upphörande, därest spannmålen såsom ett avskilt parti fortfarande innehaves antingen av upplåtaren eller annan för hans räkning eller ock av någon, som med förbehåll om panträttens bestånd förvärvat spannmålen;

2) den 1 september, som infaller näst efter det två månader förflutit från anteckningen i registret.

Vad nu är sagt skall icke äga tillämpning, om panthavaren i den ordning nedan stadgas kommit i besittning av spannmålen, eller om spannmålen är föremål för utmätning, kvarstad eller skingringsförbud.

14 §.

Där innehavaren av skuldebrevet det begär och till registerföraren ingiver skuldebrevet i huvudskrift, må i registret antecknas, att panträtten upphört; och varde bevis härom tecknat å skuldebrevet.

15 §.

Om i skuldebrevet utfäst, förfallet kapital- eller räntebelopp icke blivit erlagt, äge panthavaren hos utmätningsmannen i orten söka handräckning för att varda försatt i besittning av det till säkerhet för skulden pantförskrivna spannmålspartiet. Sådan ansökan skall göras skriftligen och innehålla uppgift å det oguldna beloppet samt vara åtföljd av skuldebrevet i huvudskrift och bestyrkt avskrift.

Angående rätt för utmätningsman att i vissa fall meddela handräckning utan hinder därav att innehavaren av spannmålen icke är närvarande

skall vad i 59 och 60 §§ utsökningslagen är i fråga om utmätning föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

Gör innehavaren av spannmålen jäv mot panthavarens rätt till handräckning, skall han genast förete sina bevis och må ej andra än skriftliga bevis gälla. Finner utmätningssmannen, att innehavaren har skäl för jävet, skall handräckning vägras.

Jämte vad ovan i denna paragraf stadgas skola i fråga om förrättningen utsökningslagens föreskrifter angående av utmätningssman företagen förrättning i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

16 §.

Förebringar panthavaren sannolika skäl för att det pantförskrivna spannmålspartiet icke väl vårdas eller att gäldenären icke fullgör vad han i fråga om partiets försäkring må hava åtagit sig eller att en del av partiet förstörts eller i strid mot det i 12 § meddelade förbudet bortförts eller utlämnats eller att sådan åtgärd kan befaras, vare panthavaren, ändå att kapital- eller räntebelopp å skulden icke förfallit, berättigad att komma i besittning av partiet eller den del därav, vari panträtt alltjämt är gällande. Förordnande härom meddelas på ansökan av överexekutor i den ort, där varan finnes.

Sådant förordnande må ock av överexekutor meddelas, om panthavaren visar sannolika skäl för att gäldenären i annat fall, än i första stycket sägs, brustit i fullgörande av åtagen förpliktelse och panthavaren för dylikt fall förbehållit sig rätt till betalning ur panten, ändå att kapital- eller räntebelopp å skulden icke förfallit.

17 §.

Ansökan om sådant förordnande, som avses i 16 §, göres skriftligen, varvid skuldebrevet skall i huvudskrift eller bestyrkt avskrift bifogas.

Ärendet skall av överexekutor skyndsamt handläggas. Ej må dock ansökningen bifallas, innan tillfälle att svara därå lämnats motparten. Finner överexekutor saken sådan, att den ej tål dylikt uppskov, äge han bevilja den begärda åtgärden tillsvidare och intill dess annorlunda kan förordnas.

Finner överexekutor, att den, som begärt förordnande enligt 16 §, saknar skäl till sin talan, give genast sitt beslut därom. Skall någon höras i målet, förordne överexekutor, huru det må ske; och äge överexekutor därvid förelägga vite eller äventyr att, om part försummar fullgöra vad honom ålägges, målet ändå avgöres.

Överexekutor bestämmer efter ty skäligt finnes, om och till vilket belopp den tappande parten bör till den andra gälda ersättning för hans kostnad i målet.

18 §.

Av överexekutor enligt 16 § eller 17 § andra stycket meddelat beslut må, ändå att ändring däri sökes, bringas till verkställighet av utmätningsmannen i orten. Då sådan verkställighet sökes, skall panthavaren tillhandahålla utmätningsmannen skuldebrevet i huvudskrift. I avseende å förrättningen skall gälla vad i utsökningslagen är stadgat i fråga om verkställighet av överexekutors beslut i sådant mål, som avses i 53 § utsökningslagen.

19 §.

Sedan panthavaren enligt 15 § eller med stöd av sådant av överexekutor meddelat förordnande, som avses i 16 §, av utmätningsmannen blivit försatt i besittning av det pantförskrivna spannmålspartiet, äger panthavaren, oberoende av överenskommen förfallotid, att i den ordning, som i lag stadgas eller mellan parterna med laga verkan avtalats, ur partiet förskaffa sig betalning för sin fordran till kapital och ränta ävensom för samtliga med besittningens erhållande och fordringens utfående förenade kostnader, och skall i övrigt vad med avseende å handfången pant i allmänhet gäller äga tillämpning.

20 §.

Den som, efter det besiktning enligt 5 § hållits och skuldebrevet till borgenären utgivits, med vetskap härom uppsåtligen förstör, tillgodogör sig, förminskar eller i strid mot det i 12 § stadgade förbudet bortför eller utlämnar pantförskrivnen spannmål, straffes såsom i 22 kap. 13 § strafflagen stadgas.

Upplåter någon i uppsåt att skada panträtt i spannmål, vari honom veterligen panträtt redan åt annan upplåtits, straffes såsom i 22 kap. 13 § strafflagen stadgas.

Den, som, medan pantförskrivningen är gällande, rubbar enligt 5 § anbragt anslag, straffes med böter från och med fem till och med ettusen kronor.

21 §.

Delaktighet i brott mot denna lag straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

22 §.

Brott mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

23 §.

Över registerförarens beslut enligt denna lag må klagan föras hos hovrätten; och vare tiden för besvärns anförande räknad från det klaganden erhöill del av beslutet.

Över utmätningsmans åtgärd eller beslut enligt denna lag må klagan föras hos överexekutor; och skall med avseende å handläggningen av sådant ärende, vad i denna lag är stadgat i fråga om ärende, som omedelbart hos överexekutor anhängiggöres, äga motsvarande tillämpning. Då klagan över utmätningsmans åtgärd anmäles, äge överexekutor, om skäl därtill finnes och saken ej tål uppskov, att tillsvidare i avbidan på det slutliga utslaget inställa vidare fortgång av åtgärden eller meddela den rättelse däri, vartill omständigheterna föranleda.

Vad i utsökningslagen är stadgat om klagan över sådant överexekutors beslut, som avses i 214 § utsökningslagen, gälle i tillämpliga delar beträffande överexekutors beslut enligt denna lag.

24 §.

Närmare föreskrifter om det i 6 § omförmälda registret samt angående tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1924.

Bil. B.

Svensk översättning av den franska lagen av den 30 april 1906
angående pantsättningsbevis å jordbruksprodukter
(«warrants agricoles»).

Art. 1. Varje idkare av jordbruk kan till säkerhet för lån pantsätta sådana, i egen produktion utvunna jordbruks- och industriprodukter, som icke i egenskap av tillbehör till fastigheten hava fast egendoms natur,¹ däribland även havssalt och egna djur, genom att antingen behålla besittningen av produkterna i byggnaderna eller på marken till jordbruksegendom eller ock anförtro produkternas vård åt lantbruksförening, varav han är medlem, eller åt tredje person, om vilken parterna enats.

Kooperativ lantbruksförening kan även pantsätta produkter, av vilka föreningen blivit ägare, därest föreningens stadgar icke lägga hinder i vägen därför.

Innehavaren av pantsättningsbeviset äger panträtt i den pantsatta varan, tills lånesumman betalats.

Låntagaren eller depositarien är ansvarig för den vara, som anförtrotts i hans vård och besittning, utan rätt att för vårdens bekomma någon ersättning av belåningsbevisets innehavare.

Art. 2. Om jordbruksidkaren icke är ägare eller därmed jämställd nyttjanderättshavare («usufruitier»²) till den jordbruksfastighet, varom fråga är, skall han före belåningen, utom i nedan angivna fall, underrätta ägaren av fastigheten om naturen, värdet och myckenheten av den vara, som skall tjäna såsom pant för lånet, ävensom om storleken av detta.

Denna underrättelse skall givas till jordägaren genom förmedling av vederbörande tjänsteman vid fredsdomstolen inom det distrikt, där de ifrågavarande produkterna finnas eller, om låntagaren är en kooperativ lantbruksförening, föreningen har sitt laga säte. Underrättelsen skall sändas till kanslitjänstemannen, som skall påteckna och inregistrera densamma och sända den vidare i rekommenderad försändelse med mottagningsbevis.

¹ Enligt fransk rätt hava jordägaren tillhöriga, i jordbruksdriften använda djur, foder, gödselämnen m. m. egenskap av fast egendom såsom tillbehör till fastigheten. För försäljning avsedda djur äro däremot lös egendom.

² »Usufruitier» kallas den, som innehar egendomen med »usufruit» — ett slags nyttjanderätt, som närmar sig äganderätt. »Usufruit» uppkommer antingen enligt lagens regler (t. ex. för föräldrar med avseende å omyndiga barns egendom, för mannen med avseende å hustruns egendom) eller ock på grund av avtal, vilket kan slutas på högst 30 år. — För korthetens skull användes nedan i lagtexten endast ordet ägaren, som således även inbegriper »usufruitier»

Om jordägaren har förfallen fordran å arrende, äger han motsätta sig produkternas pantförskrivning. Detta skall dock ske inom en frist av åtta dagar från mottagningsbevisets datum uti rekommenderat brev till vederbörande kanslitjänstemannen vid fredsdomstolen.

Utan hinder av vad ovan stadgats må, där låntagaren behåller besittningen av de pantsatta produkterna i byggnaderna eller på marken till sin jordbruksegendom, pantsättning kunna ske utan någon underrättelse till jordägaren, om långivaren därtill samtycker och detta omnämnas bland pantsättningsbevisets särskilda bestämmelser; men i dylikt fall sker icke någon rubbning i jordägaren tillkommande förmånsrätt.

Vederbörande jordägare kan avstå från sin förmånsrätt intill lånesummans belopp genom medgivande tecknat å pantsättningsbeviset.

Art. 3. Pantsättningsbeviset upprättas av kanslitjänstemannen vid fredsdomstolen i det distrikt, varest de för belåning avsedda produkterna befinna sig. Med ledning av låntagarens uppgifter angiver kanslitjänstemannen i beviset naturen, myckenheten, värdet och förvaringsplatsen för de produkter, som skola utgöra pant för lånet, lånebeloppet samt de särskilda bestämmelser och villkor i fråga om pantsättningsbeviset, som kunna hava avtalats mellan parterna.

Kanslitjänstemannen skall därefter i ett särskilt register avskriva pantsättningsbeviset och på detta anteckna bok och nummer för införingen med angivande tillika av de pantsättningsbevis, som förut kunna hava utfärdats å samma produkter.

Om låntagaren icke själv kan underteckna beviset, verkställs under-tecknandet av kanslitjänstemannen i låntagarens närvaro.

När de pantsatta produkterna icke innehavas av låntagaren själv, kan depositarien eller den, som uthyrt den lokal, där depositionen verkställts, icke göra gällande någon retentions- eller förmånsrätt gentemot förvärvarn av pantsättningsbeviset eller dennes rättsinnehavare.

Den, som till förvaring mottager pantsatta produkter eller uthyr lokal, där de förvaras, skall därå utfärda mottagningsbevis, vilket antingen skall tecknas å själva pantsättningsbeviset eller utfärdas särskilt för att åtfölja detta.

Om låntagaren icke är ägare till den av honom brukade fastigheten, skall kanslitjänstemannen i pantsättningsbeviset omnämna den dag, då underrättelse sänts till jordägaren, liksom att från dennes sida icke i föreskriven ordning gjorts någon invändning mot pantsättningen.

Art. 4. Pantsättningsbevis kan även mellan parterna upprättas utan iakttagande av ovan föreskrivna formaliteter. Men i sådant fall gäller handlingen icke mot tredje man utan efter införande i registret vid fredsdomstolens kansli enligt artikel 3 och medför icke förmånsrätt framför den rätt, som kan tillkomma jordägare, depositarie eller ägaren av de lokaler,

där depositionen verkstälts, därest icke underrättelse skett eller medgivande lämnats på sätt i föregående artiklar föreskrivits.

Art. 5. Pantsättningsbeviset skall angiva, om den pantsatta varan är försäkrad eller icke, och i förra fallet namnet och adressen på försäkringsgivaren.

Långgivaren äger fortsätta försäkringen, tills den pantsatta varan blivit avyttrad.

Innehavaren av pantsättningsbeviset har, i händelse av inträffad skada, samma rättigheter till utfallen försäkringssumma som till själva varan.

Art. 6. Det åligger vederbörande kanslitjänsteman att efter medgivande av låntagaren lämna varje långgivare, som därom framställer begäran, en förteckning å de pantsättningsbevis, som inskrivits för låntagarens räkning, eller ett intyg att något dylikt bevis icke inskrivits. Denna förteckning respektive detta intyg skall icke sträcka sig längre tid tillbaka än fem år.

Art. 7. Inskrivningen upphäves, då det styrkes, antingen att den skuld, för vilken pantsättningen skett, blivit betald, eller att panträtten i vederbörlig ordning blivit upphävd.

Låntagare, som inlöst pantsättningsbeviset, har att styrka detta å fredsdomarkansliet; anteckning om inlösningslikheten liksom angående pantsättningsupphävande sker i registret; intyg om inskrivningens upphävande lämnas låntagaren. Inskrivningen upphäves ex officio efter fem år, om den icke förnyats före denna tids utgång; om inskrivning förnyas efter ett ex officio vidtaget upphävande, gäller densamma icke mot tredje man förrän från den nya inskrivningens datum.

Art. 8. Låntagaren äger rätt att själv försälja den pantsatta varan före skuldens betalning, utan att långgivarens medverkan därtill kräves, men varan må icke utlämnas till köparen, förrän lånet blivit hos långgivaren inlöst.

Låntagaren äger före förfallodagen betala det lån, för vilket pantsättningen skett; om innehavaren av pantsättningsbeviset vägrar mottaga av låntagaren erbjuden betalning, kan denne deponera den erbjudna summan enligt reglerna i artikel 1,259 i den allmänna civilagen (code civil); erbjudandet skall ske till den, som enligt anmälan till vederbörande kansli jämlikt artikel 10 här nedan är siste innehavare av pantsättningsbeviset. Om vid granskning av depositionskvittot befinnes, att depositionen skett i behörig ordning och att den deponerade summan är tillräcklig, meddelar fredsdomaren i det distrikt, varest pantsättningsbeviset inskrivits, ett beslut, varigenom panträtten överflyttas å den deponerade summan.

För den händelse pantsättningsbeviset inlöses före förfallodagen, skall

ränta till förfallodagen, med avdrag dock av 10 dagar, tillgodoföras låntagaren.

Art. 9. Offentliga kreditanstalter äga mottaga pantsättningsbevis å lantbruksprodukter såsom belåningsbart värdepapper istället för ett av de namn, som eljest enligt anstaltens stadgar krävas till säkerhet för lånet.

Art. 10. Pantsättningsbeviset kan överlätas. Överlåtelsen skall vara daterad och undertecknad samt innehålla såväl överlåtarens som förvärfvarens namn, hemvist och yrke.

Alla, som undertecknat eller överlåtit ett pantsättningsbevis, ansvara solidariskt gentemot siste innehavaren av beviset.

Den, som lämnat lån mot säkerhet av pantsättningsbeviset, skall inom 8 dagar därefter därom underrätta kanslitjänstemannen vid vederbörande fredsdomstol antingen medelst rekommenderat brev med mottagningsbevis eller ock muntligen, i vilket sistnämnda fall bevis över underrättelsen skall lämnas.

Låntagaren äger genom särskild bestämmelse, tecknad å pantsättningsbeviset, medgiva långivaren befrielse från nu stadgad skyldighet att lämna underrättelse om belåningen, men i dylikt fall skola bestämmelserna i de två sista styckena av artikeln 8 icke äga tillämpning.

Art. 11. Innehavaren av pantsättningsbeviset bör hos låntagaren göra erinran om betalning av skulden, när denna är förfallen, och, i händelse av betalnings uteblivande, fastslå och upprepa denna erinran genom ett till gäldenären riktat rekommenderat brev, för vilket mottagningsbevis bör begäras.

Om betalning icke skett inom 5 dagar från detta brevs avsändande, har innehavaren av pantsättningsbeviset, vid äventyr att eljest förlora alla rättigheter mot överlåtarna, att inom 15 dagar efter förfallodagen protestera mot utebliven betalning genom underrättelse till envar överlåtare, vilken underrättelse skall tillställas kanslitjänstemannen vid vederbörande fredsdomstol, som därå utfärdar mottagningsbevis. Kanslitjänstemannen har att inom 8 dagar därefter befordra denna underrättelse till överlåtarna genom rekommenderat brev, för vilket mottagningsbevis bör begäras.

I händelse betalning i allt fall uteblir, äger innehavaren av pantsättningsbeviset, sedan 15 dagar förflutit efter det det rekommenderade brevet, enligt vad nyss stadgats, avsänts till låntagaren, få den pantsatta varan försåld genom offentlig myndighets försorg. Denna försäljning äger rum enligt ett av vederbörande fredsdomare på ansökan meddelat beslut, vari tid och plats för försäljningen blivit bestämd; försäljningen skall kungöras minst 8 dagar i förväg genom offentliga anslag på de ställen fredsdomaren bestämt; denne kan även tillåta försäljning utan föregående anslag men

efter kungörande en eller flera gånger medelst trumpet eller trumma¹; domaren kan även medgiva försäljning efter annons i tidningarna. Att försäljningen vederbörligen kungjorts skall konstateras genom uppgift härom i försäljningsprotokollet.

Den offentliga myndighet, genom vars försorg försäljningen äger rum, skall genom rekommenderat brev 8 dagar i förväg underrätta gäldenären och överlåtarna om tid och ställe för försäljningen.

Artiklarna 622, 623, 624 och 625 i allmänna civilprocesslagen skola äga tillämpning å försäljning enligt förevarande lag.

Om den pantsatta varan utgöres av tobak, skall offentlig försäljning av densamma icke äga rum utan skall istället begäran om likvid framställas hos den tjänsteman vid statens tobaksmonopol, som har att betala tobaksvaror levererade vid det magasin, där varan skall avlämnas. Denna begäran framställs i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Det magasin, där varan skall avlämnas, bestämmes redan vid pantsättningsbevisets utfärdande och angives i tillägg till detta.

Art. 12. Innehavaren av pantsättningsbeviset erhåller betalning för sin fordran direkt ur försäljningssumman med förmånsrätt framför varje annan fordringsägare, med undantag dock för det fall, som omförmäles i näst sista stycket av artikel 2, utan andra avdrag än för direkta skatter och omkostnader för försäljningen och utan iakttagande av andra formaliteter än förutnämnda beslut av fredsdomaren.

Art. 13. Om innehavaren av pantsättningsbeviset begagnat sig av sin rätt enligt artikel 11 att få varan såld, äger han icke göra gällande någon rätt mot utställaren eller överlåtarna av pantsättningsbeviset utan att först hava gjort sig betäckt ur försäljningssumman för den pantsatta varan. Om denna summa icke förslår till betalning av skulden, äger han inom en månad efter dagen för försäljningen vända sig mot överlåtare av beviset vid äventyr att, där denna tidsfrist försittes, rätten mot överlåtare förloras.

Art. 14. Därest låntagaren övertygas om att hava avgivit en falsk deklaration eller att hava utfärdat ett pantsättningsbevis på redan pantsatta varor, utan att den nye långivaren därom underrättats, eller om låntagare eller depositarie övertygas om att hava undansnillat, förskingrat eller avsiktligt förstört den pantsatta varan till förfång för fordringsägaren, straffes han för bedrägeri eller trolöshet enligt artikel 405, 406 eller 408 i allmänna strafflagen.

¹ På detta sätt kungöres ofta i Frankrike meddelanden, som vederbörande vill låta komma till offentlig kännedom t. ex. auktioner, vissa försäljares eller hantverkares närvaro.

Art. 15. Om vid tillämpning av denna lag det kräves provisorisk dom, skall sådan begäras hos fredsdomaren i det distrikt, varest den pantsatta varan finnes.

Art. 16 och 17 innehålla bestämmelser angående taxor för kansli-tjänstemännen, stämpel å pantsättningsbevis m. m.

Art. 18. Ostronodlare må även begagna sig av de rättigheter förevarande lag erbjuder.

Art. 19. Förevarande lag skall även gälla i Algeriet. — — — — Lagen den 18 juli 1898 upphäves. (= lag i samma ämne).

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 maj 1924.

Närvarande:

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet STENBERG,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 25 april 1924, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag om viss panträtt i spannmål.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Gunnar Bendz.

Detsamma gav anledning till de erinringar, som innefattas i följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

4 §.

Sundberg, Stenberg och Alexanderson:

I fråga om fastighetens utmärkande i upplåtelsehandlingen uppställas i förevarande paragraf andra stycket den fordran, att handlingen skall innehålla vederbörlig benämning å fastigheten, varmed, av motiven att döma, avses fastighetens enligt jordebok eller fastighetsregister riktiga benämning. Det lär emellertid icke alltid vara för ändamålet nödigt, att denna benämning återgives i upplåtelsehandlingen, utan kan ofta nog annan, allmänt gängse beteckning vara tillfyllest. Vad som må fordras är, att i handlingen fastigheten så tydligt angives, att med ledning därav vid registrering av upplåtelsen enligt 8 § kan om fastigheten göras anteckning, som på ett fullt tillfredsställande sätt individualiserar den. Denna fordran synes lämpligast finna uttryck, om de i antydda stadgande förekommande orden »vederbörlig benämning å» därur uteslutas.

Thulin:

Av väsentlig betydelse är, att den fastighet, varå spannmålspartiet förvaras, på tydligt sätt angives i upplåtelsehandlingen. I avseende härå må erinras, att såsom sådan fastighet kunna upptagas samtliga de fastigheter, som äro i upplåtarens egen jordbruksdrift; detta torde dock ej vara behöv-

ligt, utan synes det vara tillräckligt att angiva den fastighet, varå spannmålsens förvaringsrum finnes. Utgöra den eller de i handlingen upptagna fastigheterna särskilda jordeboks- eller fastighetsregisterenheter, böra jordeboks- eller fastighetsregisterbeteckningarna upptagas med eller utan angivande tillika av annan i orten bruklig benämning. Ofta torde emellertid komma att inträffa, att såsom fastighet, varå spannmålspartiet förvaras, upptages del eller visst område av jordeboks- eller fastighetsregisterenhet, varå »vederbörlig benämning» ej kan sägas förefinnas. Såväl i detta som i varje annat fall måste fordras, att fastigheten i handlingen angives så tydligt, att med ledning därav vid registrering av upplåtelsen enligt 8 § kan om fastigheten göras anteckning, som på ett tillfredsställande sätt individualiserar densamma och som tillika utmärker, vilken jordeboks- eller fastighetsregisterenhet den tillhör. Detta är av vikt, enär i regel den, som ur registret vill inhämta upplysningar, utgår från den fastighetsindelning, som ligger till grund för fastighetsbokföringen.

Om i lag närmare bestämmelser skola meddelas för angivande av den fastighet, varå spannmålspartiet förvaras, torde dessa böra avfattas i enlighet med vad sålunda angivits, men synas dylika bestämmelser näppeligen vara erforderliga, utan lär det vara tillräckligt, att i lagen upptages, att i handlingen skall angivas den fastighet, varå spannmålspartiet förvaras; åt Konungen må överlämnas att i samband med regler för pant-rättsregistret i administrativ väg meddela de ytterligare föreskrifter, som erfordras för att fastigheten må bliva på tydligt sätt individualiserad med bibehållande av sambandet med jordeboks- och fastighetsregisterindelningen.

5 §.

Stenberg och Alexanderson:

För minskande av besvär och kostnad bör kretsen av de särskilt kvalificerade personer, bland vilka den ene besiktningsmannen skall väljas, göras så vid som möjligt. I sådant avseende synes man, likasom beträffande nämndemän och gode män vid lantmäteriförrättningar torde vara avsett, kunna även i fråga om de kommunala förtroendemännen eftergiva fordran, att de innehava sina sysslor inom den ort, där besiktningen sker. Därjämte torde ledamöter i ägodelningsrätt böra upptagas såsom behöriga besiktningsmän. Vi hemställa alltså om ändring härutinnan i förvarande paragraf.

Lagrådet:

Skall i besiktningsintyget meddelas en exakt uppgift om det besiktigade spannmålspartiets storlek, skulle erfordras en omständligare procedur i fråga om partiets uppvägning än som måhända kan förväntas i allmänhet bliva av besiktningsmännen iakttagen. Sådan uppgift torde ej heller vara av behovet påkallad. Vad däremot kan och bör krävas är, att besiktningsmännen förvissat sig om att partiet i fråga är av minst den storlek, som i upp-

låtelsehandlingen uppgives. Lagrådet hemställer alltså, att föreskriften om innehållet av besiktningsmännens intyg underkastas jämkning i enlighet med vad nu erinrats.

De regler förevarande paragraf innehåller torde lämpligen böra uppställas på följande sätt. Först bestämmes, att med avseende å panträttsupplåtelsen skall verkställas besiktning å platsen, där spannmålen är upplagd, och angives, vilka kvalifikationer besiktningsmännen skola äga. Därefter meddelas föreskrift om det anslag, som vid besiktningen skall anbringas. Slutligen stadgas, att intyg av visst innehåll skall angående besiktningen tecknas å upplåtelsehandlingen.

6 §.

Sundberg och Alexanderson:

Föreskriften i denna paragraf om upplåtelsehandlingens ingivande för registrering synes lida av en viss oklarhet, då å ena sidan handlingen säges skola inom viss tidsfrist ingivas på landet till domhavanden och i stad till rådstuvurätten, men å andra sidan upplåtelsens giltighet gjorts beroende av att handlingen inom fristens utgång inkommit till den befattningshavare, av vilken registret föres. Meningen torde beträffande stad ingalunda vara, att handlingen skall ingivas till rådstuvurätten för att därifrån remitteras till registerföraren, utan tänkes väl så för stad som för landet ingivandet ske direkt till registerföraren. Att denna stadgandets innebörd kommer till tydligt uttryck i lagtexten är emellertid desto mera påkallat, som påföljden av underlåtenhet att iakttaga den bestämda fristen är den ovan angivna, pantrettsupplåtelsens ogiltighet. Enklast torde detta önskemål kunna tillgodoses genom sådan jämkning i första stycket första punkten, att däri föreskrives, att för anteckning i det i punkten omförmälda registret handlingen skall ingivas till registerföraren i det tingslag eller i den stad, inom vars domvärjo det pantförskrivna spannmålspartiet förvaras.

Med den nu förordade jämkningen bortfaller det i förslaget intagna medgivandet av rätt att insända registreringsansökan med posten. Även om förslaget i ovanberörda hänseende lämnas orubbat, synes ett dylikt medgivande mindre lämpligt. Ovisshet torde kunna uppstå, när en till domhavanden eller rådstuvurätten per post insänd ansökan skall anses hava inkommit till registerföraren. Någon praktisk olägenhet lär icke uppkomma genom att i förevarande fall vidhålla den allmänna regeln, att ansökningar hos domstolar eller befattningshavare vid dylika ej må med posten insändas. På landet finnes numera tillfälle att anlita den jämlikt 39 § domsagostadgan anställde kommissionären, vars bemedling väl i allt fall jämlikt andra stycket i nyssnämnda paragraf skulle komma till användning vid handlingens återställande till sökanden. I stad åter torde det nästan undantagslöst vara för sökanden lika bekvämt att själv eller genom annan ingiva handlingen som att anlita postverket.

Thulin och Stenberg:

Enligt förslaget skall inom tingslag upplåtelsehandlingen för registrering av upplåtelsen ingivas eller insändas till domhavanden, även om registret föres av annan befattningshavare i domsagan, och inom stad med egen jurisdiktion skall ingivandet eller insändandet ske till rådstuvurätten och ej till den befattningshavare vid rätten, som är registerförare. Det synes lämpligare föreskriva, att handlingen alltid skall ingivas eller insändas direkt till registerföraren.

Av andra punkten i första stycket av förevarande paragraf framgår, att om posten användes för upplåtelsehandlingens överbringande till registerföraren, insändandet måste ske å sådan tid, att handlingen inom fjortondagarsfristen inkommer till registerföraren. Härutinnan torde första punkten i nämnda stycke böra förtydligas.

7 §.

Lagrådet:

Av den i andra punkten upptagna bestämmelsen följer, att registerföraren ej bör kunna på inkommen ansökan bevilja registrering förr än det visat sig, att ej annan ansökan, som avser samma spannmålsparti, under dagen inkommer. Då detta medför, att sökande i regel icke kan genast återfå upplåtelsehandlingen försedd med registreringsbevis, och kollisioner av den art, som här avses, givetvis bliva ytterst sällsynta, torde ur praktisk synpunkt skäl föreligga att utesluta nämnda bestämmelse.

8 §.

Lagrådet:

Den i första punkten av första stycket intagna föreskriften, att i beviset om anteckning i registret skall angivas den dag, då handlingen inkommit till registerföraren, synes böra utgå. Det lär nämligen icke vara av någon betydelse, att upplysning om nämnda tidpunkt erhålles genom beviset; däremot kan uppgiftens förekomst i beviset verka vilseledande.

Den i andra punkten av samma stycke upptagna bestämmelsen har enligt motiven tillkommit i syfte att, därest panträtter upplåtits i särskilda, å samma fastighet förvarade spannmålspartier av samma slag, rikta vederbörande långivares uppmärksamhet å förhållandet, så att han blir i tillfälle att vidtaga särskilda åtgärder för undvikande av kollision mellan de olika panträtterna. Sådan kollision lär icke kunna bestå i annat än att de partier, panträtterna avse, såsom befintliga å samma fastighet bliva förväxlade eller sammanblandade med varandra. Att så sker torde man dock, med stadgandet om varje partis avskiljande, i allmänhet ej behöva befara. Detta stadgande må för övrigt förväntas bliva särskilt noggrant iakttaget vid avskiljande av ett parti, i vars närhet finnes upplagt ett

annat, varå besiktning i anledning av panträttsupplåtelse redan hållits. Skulle alltså åtgärd anses böra vidtagas för långivares underrättande om befintligheten av panträtt, som upplåtits åt annan person, borde detta framför allt gälla den långivare, beträffande vilkens pantsäkerhet besiktning först hållits. Men för denne saknar den föreslagna bestämmelsen i regel betydelse. Med hänsyn till det sålunda anförda hemställas om bestämmelsens uteslutande ur förslaget.

9 §.

Thulin, Stenberg och Alexanderson:

För uppkomsten av panträtt enligt förslaget förutsättes — förutom registrering av upplåtelsen — att en fordringsrätt uppkommit, som grundas på det med panträttsupplåtelsen försedda skuldebrevet (eller för vilket det samma lämnats såsom hypotek). Förverkligandet av denna förutsättning har man i det inledande stadgandet i förevarande paragraf uttryckt därmed att skuldebrevet utgivits till borgenären, varvid enligt vanligt juridiskt språkbruk måste underförstås, att utgivandet härrör från gäldenären. Ehuru detta naturligtvis är den normala ordningen för fordringsrättens uppkomst, synes uttryckssättet i fråga böra undvikas såsom icke fullt egentligt, när i fråga om löpande skuldebrev fordringsrätt för godtroende förvärvare kan uppkomma oberoende därav att skuldebrevet utan gäldenärens vilja kommit ur hans besittning (35 § lagen om avtal m. m. den 11 juni 1915). Vi hemställa fördenskull, att de anmärkta orden måtte utgå. Förslagets ovannämnda ståndpunkt torde ändock tillräckligt klart framgå genom stadgande därom att, sedan anteckning om panträttsupplåtelsen skett i registret, borgenären äger panträtt i det förskrivna spannmåls-partiet. Innebörden härav förtydligas dessutom av bestämmelsen i paragrafens andra punkt, vilken icke lär beröras av den gjorda erinringen.

I angivna syfte torde jämkning böra ske jämväl i 20 § första stycket.

10 §.

Sundberg:

Att den här omförmälda, jordägare enligt nyttjanderättslagen tillkommande retentionsrätten icke bör kunna göras gällande beträffande spannmål, som pantsatts enligt föreskrifterna i den föreslagna lagen, är otvivelaktigt. Den något tvetydiga avfattningen av förevarande paragraf synes emellertid, härutinnan dock ej stödd av förslagets motivering, antyda, att hinder för retentionsrättens utövning skulle, där pantförskrivning skett, uppstå redan genom besiktning enligt 5 § och således innan panträtt uppkommit. En dylik anordning är ej att förorda. För långivare komme densamma att sakna praktisk betydelse, då retentionsrätten ej kan göras gällande annat än i sammanhang med arrendatorns frånträdande av arrendet, vid vilken tidpunkt arrendatorn ej lär kunna belåna spann-

målen. Men den skulle måhända kunna tjäna en mindre nogräknad arrendator såsom medel att gäcka retentionsrätten genom utfärdande av skenupplåtelse och föranstaltande av besiktning, utan något som helst registreringssyfte, kort före arrendets frånträdande.

Jag hemställer alltså, att genom erforderlig omredigering av stadgandet däri otvetydigt uttalas, att hinder för retentionsrättens utövning uppstår genom panträttens uppkomst.

12 §.

Sundberg:

Enligt förslagets allmänna läggning och lydelsen av 20 § lärer spannmålsägaren icke kunna få förfoga över någon del av det pantsatta spannmålspartiet förr än skulden är slutbetald eller panträtten eljest upphört. Han är alltså faktiskt förhindrad att avyttra partiet annorlunda än i dess helhet.

Att detta i särskilda fall kan innebära en betydande olägenhet är uppenbart. Rimligen synes ock, därest långivaren mottager avbetalning å skulden, pantsäkerheten böra kunna i motsvarande grad minskas. Hinder härför torde ej föreligga däri att enligt förslagets ståndpunkt pantförskrivningen gäller visst avskilt parti och icke viss myckenhet.

Jag hemställer alltså, att i första stycket av förevarande paragraf stadgande införes därom att, där avbetalning å skulden ägt rum, ägaren av det pantsatta spannmålspartiet har rätt att därur få, enligt överenskomelse med panthavaren eller, i brist därav, genom ojäviga män, avskild till fritt förfogande så stor del, som svarar mot avbetalningen. Vid bifall härtill bör föreskrift angående anteckning om sådan minskning i pantens storlek inflyta i andra stycket av paragrafen.

13 och 14 §§.

Lagrådet:

Såsom vid 9 § framhållits, kommer panträtt enligt förslaget till stånd först i och med uppkomsten av ett fordringsförhållande, grundat på det med registrerad pantförskrivning försedda skuldebrevet. I överensstämmelse härmed förutsättes i 12 § panträtten upphöra därigenom att skuldebrevet inlöses av pantägaren. I motsats mot vad numera gäller om fastighetsinteckning låter således förslaget av lätt insedda skäl pantförskrivningen icke medföra någon panträtt i egen sak, något »ägarehypotek». Men den till pantägaren återkomna pantförskrivningen är icke död; om vid ny belåning skuldebrevet ånyo utgives, väckes en ny panträtt till liv. En helt annan och vidsträcktare rättsförändring är det däremot, som åsyftas i förevarande paragrafer, nämligen ett upphörande av själva pantförskrivningens giltighet, på samma sätt som då en inteckning förfaller i följd av underlåten förnyelse eller dödas. Ehuru detta utslocknande av pantförskriv-

ningens giltighet naturligtvis har till följd att panträtten upphör, *om* en sådan vid tidpunkten i fråga var gällande, är det dock icke, såsom ordalagen angiva, om panträttens upphörande utan om den nyssnämnda vidsträcktare rättsverkan, som det här är fråga. Vid jämförelse med 12 § framstår det såsom desto mera påkallat, att denna bestämmelsernas verkliga innebörd kommer till uttryck i lagtexten. Härav föranledda jämkningar i avfattningen av förevarande paragrafer torde alltså böra vidtagas. I överensstämmelse härmed påkallas jämväl omredigering av 3 § andra stycket.

Enligt vad i 13 § första stycket under 1) stadgas skall pantförskrivningen och därå grundad panträtt upphöra att gälla, om spannmålen bortföres från den fastighet, där den enligt upplåtelsehandlingen — och alltså jämväl enligt anteckningen i registret — är förvarad. Från denna utan tvivel välgrundade regel stipuleras emellertid ett vittgående undantag. Så framt nämligen partiet fortfarande hålles avskilt, skall panträtten bestå, därest ej partiet kommit i ny ägares besittning och denne förvärvat det samma utan förbehåll om panträttens bestånd eller ock tredje man vunnit handpanträtt i partiet. En dylik bestämmelse är ägnad att väcka starka betänkligheter. I motiven har den visserligen betecknats såsom ett fullföljande av den huvudgrundsats, varpå hela förslaget är byggt. Detta är dock riktigt blott i den meningen, att förslaget har innebörden av ett avsteg från den viktiga, hos oss som i andra länder vidhållna principen, att panträtt i lös egendom erkännes allenast i form av handpanträtt. Men, på sätt i motiven tillika med rätta erinrats, kan ett dylikt avsteg, alltid ägnat att framkalla tvekan, vara tillrädligt endast på villkor att garantier skapas, vilka i möjligaste mån tjäna samma rättstrygghetens intresse, som det är besittningsöverflyttningens uppgift att tillgodose; och denna synpunkt har på ifrågavarande viktiga punkt icke vunnit tillbörligt beaktande.

För panthavaren kan stadgandet synas uteslutande förmånligt, då därigenom under vissa förhållanden panträtten bevaras även i händelse spannmålen flyttas från fastigheten. Stadgandet kan dock inleda honom i vissa äventyr, i det han föranledes att medgiva en förflyttning, som i fråga om försämring av panträttsskyddet har åtskilliga, av honom måhända förbisedda konsekvenser. Efter förflyttningen medför nämligen försäljning av spannmålen utan förbehåll om panträttens bestånd, men åtföljd av köparens besittningstagande, likasom ett utsättande av spannmålen som handpant, att den på pantförskrivningen grundade panträtten går förlorad, oberoende av att köparen eller handpanttagaren varit medveten om dess tillvaro. Därtill kommer, att om spannmålen tages i mät, det blir förenat med vanskligheter att hos utmätningsmannen föra bevis om partiets identitet med det pantförskrivna. Något anslag, vars rubbande är belagt med straffansvar, utmärker ej heller vidare pantförskrivningens tillvaro.

Det sagda är dock av underordnad betydelse i jämförelse med det allvarliga hot mot tredje mans berättigade intressen, som bestämmelsen innebär.

Ett huvudsyfte med fordran på pantförskrivningens registrering har varit att ersätta besittningsöverflyttningen vid handpant med publicitet i annan form. Äldre borgenärer såväl som de, vilka överbäga beviljande av ny kredit, spekulanter på en jordbruksfastighet, som jämte inbergad gröda utbjudes till salu, och andra, vilka hava intresse av att känna tillvaron av en pantförskrivning, tänkas genom att begära »gravationsbevis» hos registerföraren kunna vinna upplysning, om, när och i vilken omfattning pantförskrivning av gäldenärens, resp. fastighetsägarens, spannmål ägt rum. Kan emellertid panträtt förefinnas även i ett spannmålsparti, vars pantförskrivande registrerats å en helt annan fastighet än den där partiet nu befinner sig, lämna registrets anteckningar rörande förhållandena å sistnämnda fastighet ej längre erforderlig ledning; de äro snarare ägnade att vilseleda. Vidare må erinras, hurusom man låtit sig angeläget vara att genom stadgande i 2 § tillåta endast producenter, däremot icke uppköpare av spannmål, att begagna ifrågavarande form av panträttsupplåtelse. Förevarande bestämmelse giver emellertid även de senare möjlighet att på en omväg göra bruk av institutet, vilken möjlighet desto lättare kan missbrukas, som inga anordningar finnas till skydd för deras borgenärer häremot.

Även om synnerligen starka skäl talade för en sådan utsträckning av panträttsupplåtelsens giltighet som den här föreslagna, skulle på grund av anförda och andra betänkligheter densamma svårigen kunnat förordas. Men härtill kommer, att vad till stöd för upplåtelsens giltighet även efter spannmålens flyttning andragits knappast föranleder till antagande, att en ändring på denna punkt skulle i avsevärd mån förringa den föreslagna lagens praktiska värde. Anledningen till förslagets ståndpunkt angives i motiven vara, att spannmålens ägare först genom spannmålens försäljning får medel att inlösa skulden, men å andra sidan ofta icke kan utfå köpeskillingen förr än efter verkställd leverans. Man har därför velat möjliggöra ett arrangemang, varigenom panträtten består under den tid, som förflyter mellan spannmålens bortförande i och för leveransens fullgörande och erläggandet av köpeskillingen. Det erkännes emellertid tillika, att det endast mera undantagsvis kan antagas föreligga behov av denna anordning, enär saken regelmässigt ordnar sig antingen genom att köparen före leverans utfärdar växel å så stor del av köpeskillingen, som motsvarar skuldbeloppet, vilken växel av säljaren användes till lånets inlösande, eller ock varan säljes att av köparen betalas mot konossement eller liknande dokument, som han hänvisas att utlösa hos panthavaren, eller ock slutligen denne sistnämnde nöjer sig med en köparens förbindelse att av köpeskillingen hålla panthavaren till handa ett belopp motsvarande skulden. I praktiken bör man ock gott kunna reda sig med dylika, vid likartade transaktioner brukliga utvägar.

Lagrådet hemställer alltså, att ur 13 § första stycket 1) det från huvudregeln stadgade undantaget uteslutes.

Den uppställda grundsatsen, att pantförskrivningen icke tillåtes fortleva

under ett nytt skördeår, torde väl vara ur olika synpunkter erforderlig, och icke heller synes anledning till anmärkning förefinnas beträffande den i 13 § första stycket under 2) föreslagna terminen för giltighetens upphörande. Det må dock icke förbises, att vissa vådor äro härmed förknippade, och de i paragrafens sista stycke stadgade modifikationerna i regeln äro ett uttryck härför. I visst avseende kan ifrågasättas, om ej en komplettering av dessa erfordras. I främsta rummet ankommer det på panthavarens egen vaksamhet att, då skulden förfallit utan att betalning ingår, bevara sin panträtt genom att med anlitan av utmätningsmans handräckning enligt 15 § komma i besittning av spannmålen. Enligt sista stycket av 13 § är han därmed skyddad mot äventyret, att panträtten den 1 september bortfaller. Emellertid är han härvid beroende ej blott av att utmätningsmannen med tillräcklig skyndsamhet handlägger ärendet utan jämväl av att denne finner sig oförhindrad att bifalla ansökningen. Ett avslag med därav följande nödvändighet att för rättelse hänvända sig till högre instans blir ödesdigert, om det medför uppskov med verkställigheten över den 1 september. Särskilt med hänsyn till vad nu framhållits torde med de i stadgandet uppmärksammade fallen, att spannmålspartiet är underkastat utmätning, kvarstad eller skingringsförbud, böra jämställas det fall, att spannmålsens ägare är försatt i konkurs vid den tidpunkt, då enligt reglerna i paragrafens förra del panträttsupplåtelsen skulle upphöra att gälla. Det lär nämligen kunna befaras, att utmätningsmannen icke anser sig befogad meddela handräckning i fråga om ett parti spannmål, som omhändertagits av förvaltaren i pantäggarens konkurs. Dessutom torde det för panthavaren själv te sig såsom naturligt, att han, sedan konkurstillstånd inträtt, icke vidare behöver bekymra sig om ett besittningstagande för att bevara panträtten från undergång. Måhända anser sig ock konkursförvaltaren berättigad verkställa förflyttning av spannmålen från fastigheten, t. ex. i det fall, att han och icke panthavaren ombesörjer pantens försäljning. I nu berörda avseende lär följaktligen sista stycket av 13 § böra fullständigas.

I redaktionellt hänseende må beträffande förra delen av samma paragraf framhållas det mindre lämpliga i att genom uppdelning i särskilda stycken med sifferbeteckning åt de däri ingående stadgandena förläna karaktären av en uppräknings, som likvisst icke åsyftar fullständighet. Sålunda kan pantförskrivningen bringas till upphörande även genom sådan dödningsåtgärd, som omförmäles i 14 §.

För tydligare utmärkande, att sistnämnda åtgärd icke är ett blott registrerande av ett redan inträtt upphörande av pantförskrivningens giltighet, utan ett självständigt sätt att bringa denna giltighet att upphöra, torde vara lämpligt att låta 13 och 14 §§ i förslaget byta plats.

15 §.

Lagrådet:

Såsom förutsättning för den i denna paragraf panthavaren medgivna rätt att genom direkt hänvändelse till utmätningsman bliva försatt i besittning

av den pantförskrivna spannmålen angives i första stycket, att i skuldebrevet utfäst kapital- eller räntebelopp är förfallet. Härmed lärers åsyftas, att den förfallotid för kapital- eller räntebelopp förflutit, som angives i skuldebrevet eller i därå tecknat prolongationsmedgivande av borgenären eller medgivande å gäldenärens sida av tidigare betalningstermin eller ock framgår av bestämmelse om viss uppsägningstid i förening med bevis om gjord uppsägning. Denna stadgandets innebörd bestyrkes av uttryckssättet i 16 § andra stycket. Det är ock uppenbart, att den befogenhet, som i förevarande paragraf givits åt utmätningsman, lämpligen kan betros honom blott för det fall, att den uppställda förutsättningen för handräcknings beviljande omedelbart och otvetydigt framgår av fordringsurkunden själv, eventuellt jämte uppsägningsbevis. Emellertid låter det väl tänka sig, att skuldebrevet eller pantförskrivningen innehåller bestämmelse därom att vissa förhållanden skola medföra, icke blott, såsom i 16 § andra stycket förutsättes, att betalning får tagas ur panten ändå att kapital- eller räntebelopp å skulden icke förfallit, utan till och med den verkan, att själva skulden genast förfaller till betalning. Lagrådet hemställer därför om sådant förtydligande av stadgandet i första stycket av 15 §, att därav framgår, hurusom utmätningsmannen endast har att taga hänsyn till en i fordringshandlingen direkt eller indirekt fixerad förfallotid, men icke äger inlåta sig på prövning av ett påstående, att skulden i kraft av sådan bestämmelse, som nyss omtalats, är att anse såsom förfallen.

Bifall till denna hemställan lärers böra medföra motsvarande jämkningar i båda styckena av 16 §.

Det i tredje stycket av 15 § omförmälda jäv torde riktigare betecknas såsom jäv mot ansökningen.

16—18 §§.

Lagrådet:

I 16 § medgives panthavaren rätt under vissa omständigheter att utverka sig överexekutors handräckning för att redan vid en tidigare tidpunkt än då skulden till någon del förfallit till betalning komma i besittning av det pantförskrivna spannmålspartiet.

Grundtanken i första stycket av nämnda paragraf torde vara, att förordnande om handräckning skall på panthavarens ansökan meddelas, om överexekutor prövar fara föreligga för att panten förstöres eller genom vanvård minskar i värde eller för att det i 12 § till panthavarens säkerhet stadgade förbudet mot förflyttning överträdes. Väsentligen till följd därav att man ansett sig böra tillägga betydelse av självständig handräckningsgrund åt det förhållande, att med avseende å en del av spannmålspartiet förstörelse eller förflyttning redan ägt rum, har dock stadgandet fått en avfattning, som icke låter nämnda grundtanke framträda med vederbörlig klarhet och jämväl i andra avseenden icke är fullt tillfredsställande. Sålunda hänföra sig orden »sådan åtgärd kan befaras» efter sammanhanget icke till det verkliga huvud-

fallet eller att faran gäller partiet i dess helhet, varjämte uttrycket »åtgärd» mindre egentligt användes om partiets förstörelse, som varken innebär eller ens behöver förutsätta ett mänskligt ingripande. Den specialbestämmelse, som, enligt vad nyss påpekats, fört med sig dessa brister i styckets redigering, synes emellertid även av sakliga grunder kunna uteslutas. Finner överexekutor det vara utrett eller gjort sannolikt, att en del av spannmålspartiet redan fått undergå förstörelse eller blivit bortflyttad, föreligger ett kraftigt indicium för att jämväl återstoden är utsatt för äventyr av samma eller lika betänklig art. Att därutöver tillägga förhållandet självständig betydelse är knappast påkallat. Icke heller torde det vara behöfligt eller ens lämpligt att i lagtexten utmärka, att förordnande om handräckning icke kan gälla mera av partiet än som fortfarande utgör föremål för panträtten. Motsvarande fullständighet har icke iakttagits i 13 § under 1) eller i 15 § första stycket.

Brister gäldenären i fullgörande av sådan förpliktelse, som endast i kraft av särskilt åtagande åligger honom, kan detta enligt 16 § andra stycket åberopas såsom grund för handräckningsansökan blott i händelse panthavaren förbehållit sig rätt att för dylikt fall taga betalning ur panten utan avvaktande av skuldens förfallotid. Från denna regel har enligt första stycket gjorts undantag för det fall, att gäldenären ej fullgör vad han i fråga om spannmålspartiets försäkring åtagit sig. I detta fall skall, huru ringa än den avvikelse må vara, som gäldenären tillåtit sig från de stipulerade villkoren, handräckning alltid kunna utverkas. Med hänsyn till de för gäldenären mycket allvarliga följder, som, enligt vad 19 § utvisar, ett ingrepp enligt 16 § för med sig, synes det riktigare att även i det nämnda fallet låta äventyret inträda endast om gäldenären avtalsvis underkastat sig detsamma.

Lagrådet hemställer, att 16 § får undergå omredigering i anledning av nu gjorda erinringar.

En granskning av de i 17 och 18 §§ föreslagna stadgandena om förfarandet i ärende, anhängiggjort enligt 16 §, ger vid handen, att — med undantag av föreskrifterna om skuldebrevets fogande i huvudskrift eller bestyrkt avskrift vid ansökan om handräckning hos överexekutor samt i huvudskrift vid begäran hos utmätningsmannen om verkställighet å överexekutors förordnande — proceduren är till alla delar densamma, som enligt utsökningslagen är att iakttaga beträffande ärende, som omförmäles i 191 § nämnda lag. Detta gäller även beträffande den i 17 § givna föreskriften, att ärendet skall av överexekutor skyndsamt handläggas, när denna regel, ehuru ej uttryckligen uttalad i utsökningslagen, enligt sakens natur skall iakttagas i varje handräckningsärende. Vid sådant förhållande synas 17 och 18 §§ lämpligen böra ersättas med ett i 16 § infogat stadgande, genom vilket, jämte meddelande av ovannämnda föreskrifter om skuldebrevets företeende, de bestämmelser, som gälla för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall, göras tillämpliga på förevarande slag av ärenden.

Sista stycket i 13 kap. 8 § vattenlagen kan därvid lämpligen tjäna till förebild.

Vinner den nu gjorda hemställen beaktande, torde lydelsen av 19 § böra undergå jämkning till förebyggande av att den i samma paragraf givna hänvisningen till 16 § missuppfattas så, att den antages åsyfta även ett av överexekutor, medan handräckningsärendet är hos honom anhängigt, meddelat interimsförordnande enligt 194 § utsökningslagen.

20 §.

Lagrådet:

Om någon tillgodogör sig eller förminskar spannmålspartiet, lär det icke kunna ske annorledes än att handlingen innefattar ett förstörande av spannmålen eller dess bortförande mot förbudet i 12 §. I överensstämmelse härmed torde bestämmelsen i första stycket av förevarande paragraf kunna lämpligen sammandragas.

De handlingar, för vilka straff stadgas i paragrafens första stycke, äro icke alltid till sin karaktär så likartade med dem strafflagen i 22 kap. 13 § belägger med ansvar, att det synes lämpligt att i fråga om straffet för dessa handlingar hänvisa till nämnda strafflagsbud. Med anledning härav hemställer lagrådet om upptagande i första och andra styckena av självständiga straffbestämmelser, därvid skäl lär saknas att för böterna stadga lägre maximum än i tredje stycket föreslagits beträffande där avsedd förseelse.

Sundberg:

Med den i första stycket angivna förutsättningen för stadgandets tillämplighet, att spannmålen är »pantförskriven», och det i tredje stycket förekommande uttrycket »medan pantförskrivningen är gällande» torde avses att beteckna ej allenast den tid, under vilken panträtt, uppkommen enligt bestämmelserna i 9 §, äger bestånd utan jämväl den tid dessförinnan, under vilken borgenären innehar upplåtelsehandlingen med rätt att på grund av densamma genom registrering vinna panträtt. Har borgenär, som mottagit upplåtelsehandlingen innan registrering ägt rum, försuttit den i 6 § för rätt till registrering föreskrivna tiden, kan därefter ingen tillämpning av stadgandena i nämnda stycken ifrågakomma. Och att jämväl beträffande tredje stycket sådan tillämpning är utesluten innan skuldförhållande uppkommit synes mig självfallet; dessförinnan lär varje anledning saknas att i den föreslagna lagens syfte göra någon som helst inskränkning i spannmålsägarens rätt till fritt förfogande över sin egendom. Därest, efter det åtgärd, som i samma stycke sägs, kommit till stånd, spannmålsägaren utgiver skuldebrevet under förnekande eller förtigande av sagda åtgärd, torde han därigenom — likasom även för det fall, att han under tid emellan besiktningen och skuldebrevets utgivande

förfar såsom i första stycket sägs — hava gjort sig förfallen till ansvar enligt bestämmelserna i 22 kap. strafflagen.

Det förefaller däremot mindre egentligt att, på sätt förslaget innehåller, utöver vad enligt strafflagen är att hänföra till brottsliga gärningar med straff belägga åtgärder med spannmål, angående vilken visserligen avtalats om pantsättning, men vari panträtt dock ej ännu uppkommit. Utlämnande av lån mot oregistrerad skuldförbindelse torde rätteligen vara att betrakta såsom en handling av förtroende, vars svikande icke hemfaller under straffrättsliga bestämmelser. Dylik belåning skulle ock endast undantagsvis komma i fråga, vadan nu avsedda stadganden lära sakna praktisk betydelse.

Jag hemställer alltså, att genom ändring av första och tredje styckena i förevarande paragraf de där intagna stadgandena göras tillämpliga allenast i fråga om pantsatt spannmål.

21 §.

Lagrådet:

De i strafflagens 3 kap. givna delaktighetsreglerna lära utan uttrycklig föreskrift bliva tillämpliga å brott mot den föreslagna lagen, i den mån förhållandenas likartade natur därtill föranleder, och att å detta område giva nämnda regler vidsträcktare tillämplighet torde ej böra ifrågakomma. På grund härav hemställes, att förevarande paragraf uteslutes ur förslaget.

24 §.

Lagrådet anser sig böra fästa uppmärksamhet på önskvärdheten därav att registret så anordnas, att däri skola göras anteckningar jämväl angående avslagna ansökningar om registrering. Genom en sådan anordning vinnes den fördel, att förande av särskilt protokoll eller andra särskilda anteckningar över ansökningar av ifrågavarande slag kan undvikas.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
maj 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON
WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT,
STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anmäler lagrådets genom utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden den 25 april 1924 inhämtade yttrande över upprättat förslag till lag om viss panträtt i spannmål.

Efter att hava redogjort för lagrådets yttrande anför föredragande departementschefen vidare:

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, har lagrådet icke gjort någon erinran mot det föreslagna rättsinstitutet och de huvudgrundsatser, på vilka ifrågavarande lagförslag är byggt, utan allenast mot vissa av förslagets bestämmelser.

Den i 4 § av lagförslaget förekommande bestämmelsen att i upplåtelsehandlingen skall angivas 'vederbörlig benämning å den fastighet, varå spannmålspartiet förvaras', har i enlighet med lagrådets hemställan såtillvida undergått förändring, att orden 'vederbörlig benämning å' utesluts. Bestämmelser huru fastigheten skall upptagas i det för upplåtelseerna avsedda registret torde lämpligen kunna meddelas i administrativ ordning.

I enlighet med hemställan från två av lagrådets ledamöter har jag i 5 § bland de särskilt kvalificerade personer, inom vilkas krets den ene besiktningsmannen skall väljas, även upptagit ledamöter i ägodelningsrätt samt ansett mig kunna eftergiva fordran att de kommunala förtroendemännen skola innehava sina sysslor inom den ort, där besiktningen sker. Härvid har jag ansett följdriktigheten kräva, att nyssnämnda fordran eftergives även i fråga om lantbruksombud i hushållningssällskap samt ordförande och vice ordförande i hushållningssällskaps underavdelning. I övrigt har denna paragraf avfattats i enlighet med lagrådets hemställan.

Två av lagrådets ledamöter hava vid 6 § hemställt, att den enligt förslaget medgivna möjligheten att för handlingens registrering insända densamma med posten måtte bortfalla. Med hänsyn till önskvärdheten att panträtten kan bringas till stånd under enklast möjliga former, anser jag mig emellertid icke böra föreslå någon ändring i förslaget i nämnda hänseende.

Lagrådets hemställan att upplåtelsehandlingen skall ingivas (eller insändas) till registerföraren och icke, såsom enligt förslaget, till domhavande eller rådhusrätt har blivit iakttagen. Om uppgift å registerförare intages i läns-

kungörelserna och vidare stadgas skyldighet för registerförare att till postanstalten i orten anmäla sin postadress, torde några olägenheter icke behöva befaras med denna anordning. Första stycket i 6 § har vidare med avseende å den där stadgade tidsfristen förtydligats enligt lagrådets hemställan.

Andra punkten av 7 § i förslaget har i enlighet med lagrådets hemställan uteslutits.

Ur 8 § i förslaget hava vissa bestämmelser i enlighet med lagrådets hemställan uteslutits, varjämte nämnda paragraf jämväl i övrigt undergått någon jämkning.

I enlighet med hemställan av tre utav lagrådets ledamöter har 9 § i lagförslaget undergått en mindre jämkning.

En ledamot av lagrådet har hemställt, att i första stycket av 12 § i förslaget måtte införas stadganden därom att, där avbetalning å skulden ägt rum, ägaren av det pantförskrivna partiet skulle hava rätt att därur få avskild till fritt förfogande så stor del, som svarade mot avbetalningen. Enligt min mening torde det här liksom i fråga om vanliga pantavtal böra överlämnas åt parterna att träffa den överenskommelse i berörda avseende, som i varje särskilt fall finnes bäst lämpa sig. Att i lagen meddela bestämmelser i detta ämne torde särskilt med hänsyn till svårigheten att giva uttömmande och för alla olika fall lämpade regler med avseende å avskiljandet av viss del av partiet knappast låta sig göra.

I 13 § av lagförslaget stadgas, att panträtten upphör att gälla, om den pantförskrivna spannmålen bortföres från den i upplåtelsehandlingen angivna fastigheten. Från denna huvudregel föreskrives emellertid det undantaget, att nämnda omständighet icke skall föranleda panträttens upphörande, därest spannmålen såsom ett avskilt parti fortfarande innehaves antingen av upplåtaren eller annan för hans räkning eller ock av någon, som med förbehåll om panträttens bestånd förvärvat spannmålen. Huvudsakliga anledningen till det sålunda föreslagna undantaget är, såsom närmare utvecklas i mitt yttrande till statsrådsprotokollet, att detsamma ansetts vara ägnat att underlätta den pantsatta spannmålens försäljning. Jag anförde emellertid tillika, att ur juridisk synpunkt betänkligheter givetvis funnes mot den föreslagna anordningen.

Lagrådet har nu, under närmare utvecklande av de betänkligheter, som mötte mot den föreslagna utsträckningen av panträttsupplåtelsens giltighet, samt under anförande, att man i praktiken borde kunna reda sig med de i motiven i övrigt omnämnda utvägarna för den pantsatta varans avyttrande, hemställt, att ifrågavarande undantag från huvudregeln om panträttens upphörande måtte uteslutas. Vid sådant förhållande anser jag mig icke kunna förorda, att ifrågavarande bestämmelse kvarstår. Huruvida genom bestämmelsens borttagande lagens praktiska användbarhet minskas är svårt att på förhand bedöma. Emellertid är det att hoppas, att de i motiven anvisade eller andra utvägar skola visa sig tillräckliga för lösande av de svårigheter, som kunna vara förknippade med den pantsatta spannmålens försäljning.

Jämte det 13 § i lagförslaget sålunda ändrats hava såväl denna paragraf som 14 § i av lagrådet anmärkta hänseenden undergått jämkningar, varjämte nämnda paragrafer i enlighet med lagrådets hemställan fått byta plats. I samband med omredigeringen av 13 § har avfattningen av 3 § andra stycket något ändrats.

I 15 § av lagförslaget hava jämkningar vidtagits i enlighet med lagrådets hemställan.

Enligt 16 § i lagförslaget äger panthavaren att hos överexekutor erhålla handräckning bland annat i det fall att han kan förebringa sannolika skäl för att en del av det pantförskrivna partiet förstörts eller i strid mot det i 12 § meddelade förbudet bortförts eller utlämnats. Lagrådet har uttalat, att denna bestämmelse syntes kunna undvaras, enär det förhållandet att en del av partiet redan fått undergå förstörelse eller blivit bortflyttad utgjorde ett kraftigt indicium för att jämväl återstoden vore utsatt för äventyr av samma eller lika betänkelig art samt det knappast vore påkallat att därutöver tillägga förhållandet självständig betydelse. En omredigering av bestämmelsen i sålunda angiven riktning synes mig emellertid kunna medföra ett visst försvagande av panthavarens ställning, vilket kan vara ägnat att förminska panträttens värde såsom säkerhet vid belåning. Lånesummans storlek torde i regel komma att så avpassas, att densamma står i visst förhållande till den pantsatta spannmålens värde. Om nu genom minskning av spannmålens kvantitet nämnda värde nedgår, blir detta inbördes förhållande rubbat. Långivaren bör därför, oberoende av huruvida han kan visa, att fara för ytterligare minskning föreligger, äga rätt att komma i besittning av återstående del av partiet för att omedelbart kunna göra sig betäckt för sin fordran.

Till undvikande av det utav lagrådet befarade missförståndet beträffande innebörden av det i 16 § av lagförslaget förekommande uttrycket 'sådan åtgärd kan befaras' har någon jämkning i uttryckssättet vidtagits. Likaledes har i anledning av lagrådets hemställan i 16 § av förslaget gjorts den ändringen, att underlåtenhet att fullgöra åtagen förpliktelse i fråga om det pantförskrivna spannmålspartiets försäkring icke berättigar till handräckning för att komma i besittning av partiet i annan händelse, än då panthavaren för fall av dylik underlåtenhet förbehållit sig rätt till betalning ur panten utan avvaktande av skuldens förfallotid.

I redaktionellt avseende har i enlighet med lagrådets hemställan vidtagits den ändringen, att 17 och 18 §§ i förslaget utbyts mot en hänvisning till de bestämmelser, som gälla med avseende å sådan handräckning, som omförmåles i 191 § utsökningslagen, med tillägg av de stadganden i fråga om handräckningsförfarandet enligt föreliggande förslag, som därutöver upptagits i 17 och 18 §§ av förslaget. Dessa bestämmelser hava upptagits såsom ett tredje stycke i 16 §. I anledning av denna redaktionella förändring har en mindre jämkning även måst vidtagas i förslagets 19 §, vilken i samband härmed erhållit paragrafnummer 17.

I 20 § av förslaget, som på grund av 17 och 18 §§:s bortfallande erhållit paragrafnummer 18, hava vidtagits de jämkningar, varom lagrådet hemställt.

21 § i lagförslaget har i enlighet med lagrådets hemställan ansetts kunna utgå.

I lagförslaget hava dessutom några mindre ändringar av redaktionell art vidtagits.

Samtidigt med det nu behandlade lagförslaget hade efter föredragning av chefen för finansdepartementet till lagrådet för yttrande överlämnats ett förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen om sparbanker den 29 juni 1923 (nr 286). Enligt denna paragraf i dess nuvarande lydelse må sparbank i allmänhet ej utlämna lån annat än mot fullgod säkerhet av pant eller borgen. Med utgångspunkt därifrån att under begreppet pant här endast kunde hänföras pant medförande sådan panträtt, som enligt den vid tiden för sparbankslagens utfärdande gällande lagstiftning kunde uppkomma, ansågs det för att sparbankerna skulle erhålla möjlighet att utlåna penningar mot säkerhet av sådan panträtt, som avsåges i den föreslagna lagen om viss panträtt i spannmål, erforderligt att i nämnda lagrum i sparbankslagen införa det tillägget, att såsom pant jämväl skulle räknas pant, tillkommen enligt bestämmelserna i lagen om viss panträtt i spannmål. Lagrådet har emellertid i avgivet yttrande över förslaget till lag om ändrad lydelse av 26 § sparbankslagen, vilket förslag innehåller ett dylikt tillägg, uttalat, att det för vinnande av det avsedda syftet icke torde vara erforderligt att i sparbankslagen vidtaga den ändring, som innefattades i nyssnämnda förslag, samt därför icke ansett sig kunna tillstyrka, att förslaget gjordes till föremål för proposition till riksdagen. Då på grund av nämnda uttalande av lagrådet man lärer äga utgå från att det med den föreslagna ändringen i sparbankslagen avsedda syftet kan vinnas, utan att denna lagändring kommer till stånd, hava vidare åtgärder i denna fråga icke vidtagits».

Departementschefen uppläser därefter det omarbetade förslaget till lag om viss panträtt i spannmål och hemställer, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Cervin.